WYROK SĄDU (ósma izba)

z dnia 19 maja 2010 r. *

W sprawie T-18/05

IMI plc, z siedzibą w Birmingham, Warwickshire (Zjednoczone Królestwo),

IMI Kynoch Ltd, z siedzibą w Birmingham,

Yorkshire Copper Tube, z siedzibą w Liverpool, Merseyside (Zjednoczone Królestwo),

reprezentowane przez adwokatów M. Struys oraz D. Arts,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez É. Gippini Fournier oraz S. Noë, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

* Język postępowania: angielski.

mającej za przedmiot, po pierwsze skargę o stwierdzenie nieważności art. 1 lit. h)–j) i art. 2 lit. f) decyzji Komisji C(2004) 2826 z dnia 3 września 2004 r. dotyczącej postępowania na mocy art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/38.069 – Miedziane rury instalacyjne), a po drugie, skargę o obniżenie wysokości grzywny wymierzonej skarżącym mocą tej decyzji,

SĄD (ósma izba),

w składzie: M.E. Martins Ribeiro, prezes, S. Papasavvas i N. Wahl (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: N. Rosner, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 listopada 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

1 IMI plc, IMI Kynoch Ltd i Yorkshire Copper Tube (zwane dalej łącznie „grupą IMI" lub „stroną skarżącą") są częścią grupy przedsiębiorstw międzynarodowych z zakresu inżynierii, której spółka matka IMI jest spółką prawa angielskiego notowaną na giełdzie w Londynie (London Stock Exchange).

1. *Postępowanie administracyjne*

2 W związku z informacjami przekazanymi przez Mueller Industries Inc. (zwaną dalej „Mueller") Komisja przeprowadziła w styczniu 2001 r. na mocy art. 14 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204), niezapowiedziane kontrole w pomieszczeniach wielu spółek prowadzących działalność w sektorze rur miedzianych.

3 W dniach 9 i 10 kwietnia 2001 r. przeprowadzono dodatkowe kontrole w lokalach KME Germany AG (dawniej KM Europa Metal AG), jak również Outokumpu Oyj i Luvata Oy (dawniej Outokumpu Copper Products Oy) (zwanych dalej łącznie „grupą Outokumpu"). W dniu 9 kwietnia 2001 r. Outokumpu przedłożyła Komisji ofertę współpracy na mocy komunikatu Komisji dotyczącego nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4, zwanego dalej „komunikatem w sprawie współpracy z 1996 r."), tak w odniesieniu do rur przemysłowych, jak i rur instalacyjnych. W następstwie dodatkowych kontroli Komisja podzieliła prowadzone dochodzenia dotyczące rur miedzianych na trzy różne postępowania, mianowicie sprawę COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne), sprawę COMP/E-1/38.121 (Złączki) oraz sprawę COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe).

4 Pismem z dnia 30 maja 2001 r. grupa Outokumpu złożyła w tej sprawie memorandum, opatrzone pewną liczbą załączników, będących opisem sektora rur miedzianych oraz dotyczących go tajnych porozumień.

5 W dniu 5 czerwca 2002 r. w ramach postępowania w sprawie COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe) odbyły się z inicjatywy Komisji, spotkania z przedstawicielami grupy Outokumpu, dotyczące złożonej przez to przedsiębiorstwo propozycji współpracy. Przedsiębiorstwo to poinformowało jednocześnie o gotowości poddania przesłuchaniom przez Komisję członków jej personelu, uczestniczących w porozumieniach, których dotyczyła sprawa COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne).

6 W lipcu 2002 r. w ramach postępowania w sprawie COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe) Komisja na mocy art. 11 rozporządzenia nr 17 skierowała, z jednej strony do Wieland-Werke AG (zwanej dalej „Wieland") i do grupy KME [w której skład wchodzą KME Germany, KME France SAS (dawniej Tréfimétaux SA) oraz KME Italy SpA (dawniej Europa Metalli SpA)], wnioski o udzielenie informacji, a z drugiej strony do grupy Outokumpu – wnioski o udzielenie informacji uzupełniających. W dniu

15 października 2002 r. grupa KME udzieliła odpowiedzi na przytoczony wniosek o udzielenie informacji. Jej odpowiedź zawierała jednocześnie oświadczenie i wniosek o zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. do postępowania w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne). Ponadto grupa KME udzieliła Komisji zgody na wykorzystanie wszelkich informacji dostarczonych w ramach postępowania w sprawie COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe) oraz w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne).

7 W dniu 23 stycznia 2003 r. Wieland doręczyła Komisji oświadczenie zawierające wniosek o zastosowanie w ramach postępowania w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.

8 W sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) Komisja wystosowała w dniu 3 marca 2003 r. wnioski o udzielenie informacji do grupy Boliden [w której skład wchodzą Boliden AB, Outokumpu Copper Fabrication AB (dawniej Boliden Fabrication AB) oraz Outokumpu Copper BCZ SA (dawniej Boliden Cuivre & Zinc SA)], do HME Nederland BV (zwanej dalej „HME") oraz do Chalkor AE Epexergasias Metallon (zwanej dalej „Chalko"); zaś w dniu 20 marca 2003 r. Komisja wystosowała analogiczny wniosek do grupy IMI.

9 W dniu 9 kwietnia 2003 r. odbyło się spotkanie pomiędzy przedstawicielami Chalkor a przedstawicielami Komisji, w trakcie którego ci pierwsi wnioskowali o zastosowanie do postępowania w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.

10 W dniu 29 sierpnia 2003 r. Komisja w ramach postępowania w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) wystosowała do zainteresowanych spółek pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Po udzieleniu wyżej wymienionym

spółkom dostępu do akt sprawy w formie elektronicznej oraz po przedstawieniu przez nie, z wyjątkiem HME, uwag na piśmie, spółki te uczestniczyły w rozprawie w dniu 28 listopada 2003 r.

11 W dniu 16 grudnia 2003 r. Komisja przyjęła decyzję C(2003) 4820 wersja ostateczna, dotyczącą postępowania na mocy art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/38.240 – Rury przemysłowe), której streszczenie zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz.U. L 125, s. 50).

2. *Zaskarżona decyzja*

12 W dniu 3 września 2004 r. Komisja przyjęła decyzję C(2004) 2826 dotyczącą postępowania na mocy art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/38.069 – Miedziane rury instalacyjne) (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją"), której streszczenie zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 13 lipca 2006 r. (Dz.U. L 192, s. 21).

13 Zaskarżona decyzja zawiera między innymi następujące postanowienia:

„Artykuł 1

Następujące przedsiębiorstwa, uczestnicząc w wskazanych okresach we wszystkich porozumieniach i praktykach uzgodnionych polegających na ustalaniu cen i podziale

rynku w sektorze rur przemysłowych, naruszyły przepisy art. 81 ust. 1 [WE], a od 1 stycznia 1994 r. także art. 53 ust. 1 porozumienia EOG:

a) Boliden […] wraz z [Outokumpu Copper Fabrication] oraz [Outokumpu Copper BCZ] – od dnia 3 czerwca 1988 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

b) [Outokumpu Copper Fabrication] wraz z Boliden […] oraz [Outokumpu Copper BCZ] – od dnia 3 czerwca 1988 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

c) [Outokumpu Copper BCZ] wraz z Boliden […] oraz [Outokumpu Copper Fabrication] – od dnia 3 czerwca 1988 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

d) Austria Buntmetall AG:

   i) wraz z Buntmetall Amstetten [GmbH] – najpóźniej od dnia 29 sierpnia 1998 r. do dnia 8 lipca 1999 r.; oraz

   ii) wraz z [Wieland] oraz Buntmetall Amstetten […] – od dnia 9 lipca 1999 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

e) Buntmetall Amstetten […]:

   i) wraz z Austria Buntmetall […] – najpóźniej od dnia 29 sierpnia 1998 r. do dnia 8 lipca 1999 r.; oraz

ii) wraz z [Wieland] oraz Austria Buntmetall […] – od dnia 9 lipca 1999 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

f) [Chalcor] – najpóźniej od dnia 29 sierpnia 1998 r. co najmniej do początku września 1999 r.;

g) [HME] – najpóźniej od dnia 29 sierpnia 1998 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

h) [IMI] […] wraz z IMI Kynoch […] oraz Yorkshire Copper Tube […] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

i) IMI Kynoch […] wraz z IMI […] oraz Yorkshire Copper Tube […] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

j) Yorkshire Copper Tube […] wraz z IMI […] oraz IMI Kynoch […] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

k) [KME Germany]:

i) indywidualnie – od dnia 3 czerwca 1988 r. do dnia 19 czerwca 1995 r.; oraz

ii) wraz z [KME France] i [KME Italy] – od dnia 20 czerwca 1995 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

l) [KME Italy]:

i) wraz z [KME France] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 19 czerwca 1995 r.; oraz

ii) wraz z [KME Germany] oraz [KME France] – od dnia 20 czerwca 1995 r. do dnia 22 marca 2001 r.

m) [KME France]:

i) wraz z [KME Italy] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 19 czerwca 1995 r.; oraz

ii) wraz z [KME Germany] i [KME Italy] – od dnia 20 czerwca 1995 r. do dnia 22 marca 2001 r.

[…]

s) Outokumpu […] wraz z [Luvata] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

t) [Luvata] wraz z Outokumpu […] – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r.;

u) [Wieland]:

i) indywidualnie – od dnia 29 września 1989 r. do dnia 8 lipca 1999 r.; oraz

ii) wraz z Austria Buntmetall […] oraz Buntmetall Amstetten […] – od dnia 9 lipca 1999 r. do dnia 22 marca 2001 r.

Artykuł 2

Za naruszenia, o których mowa w art. 1, nakłada się następujące grzywny:

a) Boliden […], [Outokumpu Copper Fabrication] oraz [Outokumpu Copper BCZ] – wspólnie i solidarnie: 32,6 mln EUR;

b) Austria Buntmetall […] i Buntmetall Amstetten […], wspólnie i solidarnie: 0,6695 mln EUR;

c) Austria Buntmetall […], Buntmetall Amstetten […] i [Wieland] – wspólnie i solidarnie: 2,43 mln EUR;

d) [Chalkor] – indywidualnie: 9,16 mln EUR;

e) [HME] – indywidualnie: 4,49 mln EUR;

f) IMI […], IMI Kynoch […] oraz Yorkshire Copper Tube […] – wspólnie i solidarnie: 44,98 mln EUR;

g) [KME Germany] – indywidualnie: 17,96 mln EUR;

h) [KME Germany], [KME France] oraz [KME Italy] – wspólnie i solidarnie: 32,75 mln EUR;

i) [KME Italy] i [KME France] – wspólnie i solidarnie: 16,37 mln EUR;

j) Outokumpu […] oraz [Luvata] – wspólnie i solidarnie: 36,14 mln EUR;

k) [Wieland] – indywidualnie: 24,7416 mln EUR.

[…]".

14 Komisja uznała, że wymienione przedsiębiorstwa uczestniczyły w naruszeniu (zwanym dalej „kartelem" lub „spornym naruszeniem") o charakterze jednolitym i ciągłym i złożonym, a w przypadku grup Boliden, KME i Wieland, wielopostaciowym. Komisja dodała, że zaskarżona decyzja nie dotyczy porozumień na poziomie krajowym jako takich (motywy 2, 106 zaskarżonej decyzji).

Towary i rynki, których dotyczy spór

15 Sektor produkcji rur miedzianych, którego dotyczy spór, obejmuje dwie grupy towarów, mianowicie – po pierwsze, rury przemysłowe podzielone na podgrupy zależnie od ich przeznaczenia (klimatyzacja i chłodnictwo, złączki, kotły i grzejniki gazowe, suszarki filtrujące oraz telekomunikacja), oraz, po drugie, rury instalacyjne, zwane także „rurami wodociągowymi"), które są stosowane w instalacjach wodnych, gazowych, mazutowych oraz w systemach grzewczych (motyw 3 zaskarżonej decyzji).

16 Komisja uznała, że sprawy COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) i COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe) dotyczą dwóch różnych naruszeń. W tym względzie oparła ona swe stanowisko przede wszystkim na fakcie, że „różne przedsiębiorstwa (oraz inni członkowie personelu tych przedsiębiorstw), były zaangażowane w porozumienia dotyczące rur instalacyjnych z jednej strony i rur przemysłowych z drugiej strony, różna była również organizacja tych porozumień" [tłumaczenie nieoficjalne]. Ponadto Komisja uznała, że sektor rur instalacyjnych różni się od sektora rur przemysłowych, jeśli chodzi o ich konsumentów, ostateczne przeznaczenie i dane techniczne towarów (motywy 4, 5 zaskarżonej decyzji).

17 Jeśli chodzi o miedziane rury instalacyjne, Komisja stwierdziła w zaskarżonej decyzji, że ta grupa towarów zawierała w sobie dwie „podrodziny" – zwykłe miedziane rury instalacyjne oraz miedziane rury instalacyjne izolowane plastikiem. Zwróciła ona uwagę, że „zwykłe miedziane rury instalacyjne oraz miedziane rury instalacyjne izolowane plastikiem niekoniecznie są towarami stosowanymi zamiennie, oraz że mogą stanowić odmienne rynki właściwe w rozumieniu komunikatu Komisji w sprawie definicji rynku właściwego do celów wspólnotowego prawa konkurencji" (Dz.U. 1997, C 372, s. 5). Jednak dla celów zaskarżonej decyzji Komisja uznała, że obie „podrodziny" towarów winny być traktowane „jako jedna i ta sama grupa towarów […], ponieważ w porozumieniach dotyczących tych dwóch podrodzin towarów uczestniczyły zasadniczo te same przedsiębiorstwa (oraz ci sami członkowie personelu tych

przedsiębiorstw), oraz że porozumienia te były zorganizowane w podobny sposób" (motywy 13, 459 zaskarżonej decyzji).

18 W zaskarżonej decyzji Komisja wskazała również, że właściwym rynkiem geograficznym jest Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG). Jest ona zdania, że w 2000 r. w EWG wartość rynku zwykłych miedzianych rur instalacyjnych wynosiła w przybliżeniu 970,1 mln EUR, a rynku rur instalacyjnych izolowanych plastikiem – 180,9 mln EUR. Łączna wartość obu rynków w EWG została w konsekwencji wyceniona w 2000 r. na 1151 mln EUR (motywy 17, 23 zaskarżonej decyzji).

Części składowe spornego naruszenia

19 Komisja twierdzi, że sporne naruszenie wystąpiło w trzech odmiennych, lecz związanych ze sobą postaciach (motywy 458, 459 zaskarżonej decyzji). Pierwsza z postaci kartelu polegała na porozumieniach zawieranych przez tak zwanych „producentów SANCO". Druga postać spornego naruszenia dotyczyła porozumień zawieranych pomiędzy „producentami WICU i Cuprotherm". Wreszcie trzecia postać kartelu obejmująca porozumienia zawarte w ramach większej grupy producentów zwykłych miedzianych rur instalacyjnych, została określona mianem „rozszerzone porozumienia europejskie".

Porozumienia pomiędzy „producentami SANCO"

20 SANCO jest zarówno znakiem towarowym, jak i oznaczeniem specyficznego procesu technicznego wykorzystywanego w produkcji wyższej jakości rur instalacyjnych odpornych na działanie korozji. Technika ta została opatentowana w 1980 r. przez

przedsiębiorstwo Usines à cuivre et à zinc. Grupa Boliden była właścicielem oryginalnego patentu na proces produkcji, do momentu zaniechania jej działalności w 2000 r., nie była jednak właścicielem znaku towarowego SANCO we wszystkich państwach europejskich. Jej konkurent, grupa KME dokonała w swoim imieniu zgłoszenia znaku towarowego SANCO, którego uzyskała rejestrację, obowiązującą w wielu krajach europejskich. Następnie grupa KME opatentowała pewne ulepszenia w stosunku do patentu oryginalnego, a obaj konkurenci przyznali sobie wzajemnie licencje na korzystanie z ich patentów i znaków towarowych. Od 1981 r. grupa KME i grupa Boliden udzielały również spółce Wieland licencji na posługiwanie się ich znakami towarowymi i patentami (motywy 115, 118 zaskarżonej decyzji).

21 Komisja uznała w zaskarżonej decyzji, że od 1988 r. porozumienia między „producentami SANCO" wykraczały poza zwykłe relacje między „licencjodawcą" i „licencjobiorcą". Jej zdaniem pomiędzy tymi producentami, mianowicie grupą KME, grupą Boliden i Wieland istniały od czerwca 1988 r. do końca pierwszego półrocza 1994 r. porozumienia co do cen docelowych i rabatów, jak również podziału sprzedaży i części rynku (zwane dalej „porozumieniami SANCO"). Kontrolowanie przebiegu tych porozumień opierało się głównie na przekazywaniu pomiędzy „producentami SANCO" danych liczbowych, dotyczących ich produkcji i sprzedaży (motywy 125–146, 456 zaskarżonej decyzji).

Porozumienia pomiędzy „producentami WICU i Cuprotherm"

22 WICU i Cuprotherm są znakami towarowymi dotyczącymi opatentowanych miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem.

23 Znak towarowy WICU i związany z nim patent są własnością grupy KME, która między innymi udzieliła licencji na korzystanie z patentu i znaku towarowego grupie Wieland. Odwrotnie jest w przypadku znaku towarowego Cuprotherm i związanego z nim patentu, które są własnością Wieland, a ta udzieliła z kolei licencji na korzystanie ze znaku towarowego i patentu grupie KME (motyw 121 zaskarżonej decyzji).

24 Komisja uznała w zaskarżonej decyzji, że porozumienia zawarte pomiędzy grupą KME a Wieland dotyczące rur WICU i Cuprotherm wykraczały poza zwykłe relacje pomiędzy „licencjodawcą" a „licencjobiorcą". Grupa KME i Wieland utrzymywały kontakty o charakterze antykonkurencyjnym, przybierające formę wymiany informacji poufnych oraz koordynacji wielkości produkcji i cen miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem (dalej zwane „porozumieniami WICU i Cuprotherm") (motyw 149 zaskarżonej decyzji).

Rozszerzone porozumienia europejskie

25 W zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła, że równolegle z porozumieniami SANCO oraz porozumieniami WICU i Cuprotherm sporne naruszenie obejmowało trzecią część – porozumienia pomiędzy członkami szerszej grupy producentów zwykłych miedzianych rur instalacyjnych (motywy 102, 104, 105, 108–111, 147, 148, 461, 462 zaskarżonej decyzji).

26 Liczba członków tejże szerszej grupy wynosiła początkowo pięć, mianowicie: grupa KME, Wieland, grupa Outokumpu, grupa IMI i Mueller (zwane dalej „grupą pięciu"). W następstwie przystąpienia Chalkor, HME, grupy Boliden i grupy Buntmetall (składającej się z Austria Buntmetall i Buntmetall Amstetten) stan liczebny grupy

powiększył się do dziewięciu (zwanej dalej „grupą dziewięciu") (motyw 216 zaskarżonej decyzji).

27 Zdaniem Komisji dziewięciu członków tej grupy usiłowało ustabilizować rynek zwykłych miedzianych rur instalacyjnych, opierając się na udziałach w rynku w roku referencyjnym w celu określenia celów podziału rynku w przyszłości. Co więcej, Komisja stwierdziła w zaskarżonej decyzji, że wymienieni członkowie grupy uzgadniali między sobą wymianę informacji poufnych, podział rynków, kontrolę wielkości sprzedaży, mechanizm „przywódcy rynku", a także koordynację cen, w tym stawek, stosowanie „linii cenowych" oraz rabatów (motyw 192 zaskarżonej decyzji).

Czas trwania i ciągły charakter spornego naruszenia

28 Komisja stwierdziła w zaskarżonej decyzji, że sporne naruszenie rozpoczęło się w dniu 3 czerwca 1988 r., jeśli chodzi o grupę KME i grupę Boliden, w dniu 29 września 1989 r., jeśli chodzi o grupę IMI, grupę Outokumpu i Wieland, w dniu 21 października 1997 r., jeśli chodzi o Mueller, i najpóźniej, gdyż w dniu 29 sierpnia 1998 r., jeśli chodzi o grupę Chalkor, grupę Buntmetall i HME. Za datę zakończenia naruszenia Komisja przyjęła dzień 22 marca 2001 r., z wyjątkiem Mueller i Chalkor, które zdaniem Komisji odpowiednio zaniechały uczestnictwa w kartelu w dniu 8 stycznia 2001 r. i we wrześniu 1999 r. (motyw 597 zaskarżonej decyzji).

29 Co do ciągłego charakteru spornego naruszenia, odnosząc się do grupy Boliden, grupy IMI, grupy KME, grupy Outokumpu i Wieland, Komisja zwróciła uwagę w zaskarżonej decyzji, że chociaż kartel miewał okresy obniżonej aktywności pomiędzy

rokiem 1990 a grudniem 1992 r. z jednej strony, a lipcem 1994 r. i lipcem 1997 r. z drugiej strony, grupy te nigdy całkowicie nie zaniechały działalności niezgodnej z prawem z tym skutkiem, że sporne naruszenie stanowiło w istocie naruszenie jednolite nieograniczone czasowo (motywy 466, 471, 476, 477, 592 zaskarżonej decyzji).

30 W stosunku do HME, grupy Buntmetall i Chalkor z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja nie była w stanie wykazać ich uczestnictwa w kartelu w okresie przed dniem 29 sierpnia 1998 r. (motywy 592, 597 zaskarżonej decyzji).

Określenie kwot grzywien

31 Mocą zaskarżonej decyzji Komisja zastosowała na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) oraz art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 grzywny wobec grupy Boliden, grupy Buntmetall, Chalkor, HME, grupy IMI, grupy KME, grupy Outokumpu i Wieland (motyw 842, art. 2 zaskarżonej decyzji).

32 Komisja określiła wysokość grzywien stosownie do wagi i czasu trwania naruszenia, tj. dwóch kryteriów wymienionych wyraźnie w art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 i art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, które zgodnie z brzmieniem zaskarżonej decyzji obowiązywały w momencie zajścia spornego naruszenia (motywy 601–603 zaskarżonej decyzji).

33 Celem ustalenia kwoty grzywny w stosunku do każdego z przedsiębiorstw Komisja zastosowała metodę określoną w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi"), nawet jeśli nie odwoływała się do niej systematycznie. W zaskarżonej decyzji Komisja dokonała również oceny czy i w jakim stopni zainteresowane przedsiębiorstwa spełniły wymogi określone przez komunikat w sprawie współpracy z 1996 r.

Wyjściowe kwoty grzywien

— Waga

34 Oceniając wagę spornego naruszenia, Komisja uwzględniła sam charakter naruszenia, jego wpływ na dany rynek, zakres i rozmiar danego rynku geograficznego (motywy 605, 678 zaskarżonej decyzji).

35 Komisja stwierdziła, że praktyki podziału rynków i ustalanie cen, takie jak w niniejszej sprawie, stanowią z uwagi na sam ich charakter, bardzo ciężkie naruszenie, a także uznała, że kartel oddziaływał na rynek geograficzny, który odpowiadał terytorium EOG. Komisja uwzględniła również fakt, iż rynek miedzianych rur instalacyjnych stanowił bardzo istotny sektor gospodarki, którego wartość została oszacowana na 1151 mln EUR w EOG w 2000 r. – ostatnim pełnym roku funkcjonowania kartelu (motywy 606, 674–678 zaskarżonej decyzji).

36 Jeśli chodzi o konkretne oddziaływanie na rynek, Komisja stwierdziła, że istniały wystarczające dowody na okoliczność, że kartel miał całościowy wpływ na dany rynek, w szczególności na ceny, nawet jeśli nie było możliwe jego precyzyjne, ilościowe określenie (motywy 670, 673 zaskarżonej decyzji). Twierdzenie to Komisja oparła na wielu czynnikach. W pierwszej kolejności oparła się ona na wykonaniu porozumienia, odwołując się do faktu, że uczestnicy wymieniali między sobą informacje dotyczące wielkości sprzedaży i poziomów cen (motywy 629, 630 zaskarżonej decyzji).

37 Po drugie, wzięła ona pod uwagę okoliczność, że członkowie kartelu posiadali istotną część rynku, mianowicie 84,6% rynku EOG (motyw 635 zaskarżonej decyzji).

38 Po trzecie, Komisja oparła się na tabelach, memorandach i notach redagowanych w związku ze spotkaniami uczestników kartelu. Dokumenty te świadczyły o tym, że w niektórych okresach funkcjonowania kartelu doszło do podwyżki cen oraz że członkowie kartelu odnotowali dodatkowe zyski w porównaniu z okresami wcześniejszymi. Niektóre spośród przywołanych dokumentów wskazywały, iż osoby zaangażowane w kartel oceniały, że pozwolił on zaangażowanym przedsiębiorstwom osiągnąć ich cele w zakresie cen. Komisja oparła się również na oświadczeniach uprzedniego dyrektora jednej ze spółek grupy Boliden, jak również Wieland, grupy Boliden i Mueller, złożonych w trakcie ich współpracy (motywy 637–654 zaskarżonej decyzji).

39 Wreszcie Komisja stwierdziła, że udziały w rynku poszczególnych uczestników kartelu pozostawały względnie stabilne w całym okresie funkcjonowania kartelu, nawet jeśli niekiedy zmieniali się ich klienci (motyw 671 zaskarżonej decyzji).

40 Komisja stwierdziła zatem, że zaangażowane przedsiębiorstwa dopuściły się bardzo ciężkiego naruszenia (motyw 680 zaskarżonej decyzji).

— Odmienne traktowanie

41 Komisja określiła w zaskarżonej decyzji cztery grupy przedsiębiorstw, które uznała za reprezentatywne z uwagi na ich odpowiednie znaczenie w ramach spornego naruszenia. Komisja dokonała podziału członków kartelu na wiele kategorii w oparciu o ich poszczególne udziały w rynku kształtowane poziomem sprzedaży spornych towarów w EOG w 2000 r. W konsekwencji grupa KME została uznana za głównego na danym rynku i zaliczona do pierwszej kategorii. Grupy Wieland (w której skład wchodziły Wieland i grupa Buntmetall, nad którą Wieland przejęła kontrolę w lipcu 1999 r.), IMI i Outokumpu zostały uznane za przedsiębiorstwa średnich rozmiarów na tym rynku i zaliczone do drugiej kategorii. Grupę Boliden zaliczono do trzeciej kategorii. W kategorii czwartej znalazły się HME i Chalkor (motywy 681–692 zaskarżonej decyzji).

42 Udziały w rynku zostały określone w oparciu o obroty osiągane przez każdego ze sprawców ze sprzedaży rur instalacyjnych na połączonym rynku zwykłych miedzianych rur instalacyjnych oraz miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem. Stąd udziały w rynku przedsiębiorstw, które nie sprzedawały rur WICU i Cuprotherm, zostały wyliczone poprzez podzielenie ich obrotów pochodzących ze sprzedaży zwykłych miedzianych rur instalacyjnych przez łączny rozmiar rynku zwykłych miedzianych rur instalacyjnych i miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem (motywy 683, 692 zaskarżonej decyzji).

43 Komisja ustaliła w konsekwencji wyjściową wysokość grzywien na 70 mln EUR w stosunku do grupy KME, na 23,8 mln EUR w odniesieniu do grup Wieland, IMI

i Outokumpu, na 16,1 mln EUR w stosunku do grupy Boliden oraz na 9,8 mln EUR dla Chalkor i HME (motyw 693 zaskarżonej decyzji).

44 Zważywszy, że Wieland i grupa Buntmetall stanowiły jedno i to samo przedsiębiorstwo od lipca 1999 r. oraz że aż do czerwca 1995 r. KME France i KME Italy stanowiły łącznie jedno przedsiębiorstwo, odrębne od KME Germany, wyjściowa kwota grzywien, które zostały odpowiednio wymierzone tym przedsiębiorstwom, ustalono w następujący sposób: 35 mln EUR wobec grupy KME (KME Germany, KME France i KME Italy solidarnie); 17,5 mln EUR wobec KME Germany; 17,5 mln EUR wobec KME Italy i KME France solidarnie; 3,25 mln EUR dla grupy Wieland; 19,52 mln EUR dla Wieland i 1,03 mln EUR w stosunku do grupy Buntmetall (motywy 694–696 zaskarżonej decyzji).

45 Wreszcie uwzględniając konieczność ustalenia grzywny na poziomie zapewniającym jej odstraszający skutek, Komisja podwyższyła o 50% wyjściową kwotę grzywny nałożonej na Outokumpu, w wyniku czego grzywna ta osiągnęła poziom 35,7 mln EUR. Obroty tej spółki w skali światowej, wynoszące ponad 5 mld EUR wskazywały, że posiada ona wielkość i siłę ekonomiczną, które zezwalają na zastosowanie takiego podwyższenia (motyw 703 zaskarżonej decyzji).

Podstawowa kwota grzywny

46 Z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja podwyższyła wyjściową kwotę grzywien o 10% za pełny rok naruszenia i o 5% za każdy dodatkowy okres wynoszący

co najmniej sześć miesięcy, nie dłuższy jednak niż rok. Komisja stwierdziła więc, że:

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 23,8 mln EUR, wymierzoną grupie IMI, która uczestniczyła w kartelu przez jedenaście lat i pięć miesięcy, należy podwyższyć o 110%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 35,7 mln EUR, po jej podwyższeniu w celu realizacji odstraszającej funkcji kary, wymierzoną grupie Outokumpu, która uczestniczyła w kartelu przez jedenaście lat i pięć miesięcy, należy podwyższyć o 110%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 16,1 mln EUR, wymierzoną grupie Boliden, która uczestniczyła w kartelu przez dwanaście lat i dziewięć miesięcy, należy podwyższyć o 125%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 9,8 mln EUR, wymierzoną Chalkor, która uczestniczyła w kartelu przez dwanaście miesięcy, należy podwyższyć o 10%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 9,8 mln EUR, wymierzoną HME, która uczestniczyła w kartelu przez dwanaście miesięcy, należy podwyższyć o 25%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 35 mln EUR, wymierzoną grupie KME, która uczestniczyła w kartelu przez pięć lat i siedem miesięcy, należy podwyższyć o 55%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 17,5 mln EUR, wymierzoną KME Germany, która uczestniczyła w kartelu przez siedem lat i dwa miesiące, należy podwyższyć o 70%;

— wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 17,5 mln EUR, wymierzoną KME France i KME Italy, które uczestniczyły w kartelu przez pięć lat i dziesięć miesięcy, należy podwyższyć o 55%;

— jako że Wieland, po pierwsze, została uznana za odpowiedzialną indywidualnie za naruszenie trwające dziewięć lat i dziewięć miesięcy, a po drugie, za odpowiedzialną solidarnie wraz z grupą Buntmetall za dodatkowy okres trwania naruszenia, tj. rok i osiem miesięcy, wyjściową kwotę grzywny, w wysokości 19,52 mln EUR, wynikającą z jej odpowiedzialności indywidualnej, należy podwyższyć o 95%, oraz o 15% wyjściową kwotę grzywny wynikającą z odpowiedzialności solidarnej Wieland i grupy Buntmetall, w wysokości 3,25 mln EUR (motywy 706–714 zaskarżonej decyzji).

47 Tym samym kwoty wyjściowe grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa, których sprawa dotyczy, są następujące:

— grupa KME: 54,25 mln EUR;

— KME Germany: 29,75 mln EUR;

— KME France i KME Italy (solidarnie): 27,13 mln EUR;

— grupa Buntmetall: 1,03 mln EUR;

— grupa Wieland: 3,74 mln EUR;

— Wieland: 38,06 mln EUR;

— grupa IMI: 49,98 mln EUR;

— grupa Outokumpu: 74,97 mln EUR;

— Chalkor: 10,78 mln EUR;

— HME: 12,25 mln EUR;

— grupa Boliden: 36,225 mln EUR (motyw 719 zaskarżonej decyzji).

Okoliczności obciążające i łagodzące

48 Wyjściowa kwota grzywny nałożonej na Outokumpu została podwyższona o 50%, ponieważ grupa ta dopuściła się ponownego naruszenia, jako że była ona adresatem decyzji Komisji 90/417/EWWiS z dnia 18 lipca 1990 r. dotyczącej postępowania na

podstawie art. 65 [EWWiS] w sprawie porozumień i praktyk uzgodnionych pomiędzy producentami europejskimi produktów z blachy ze stali nierdzewnej walcowanej (Dz.U. L 220, s. 28) (motywy 720–726 zaskarżonej decyzji).

49 Tytułem okoliczności łagodzących Komisja uwzględniła okoliczność, że grupy KME i Outokumpu dostarczyły jej informacje dotyczące ich współpracy, niewynikające z komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.

50 Tym samym Komisja obniżyła wyjściową kwotę grzywny nałożonej na grupę Outokumpu z 40,17 mln EUR, co odpowiadało grzywnie wymierzonej za naruszenie trwające od września 1989 r. do lipca 1997 r., którego ustalenie było możliwe dzięki informacjom przekazanym przez nią Komisji (motywy 758, 759 zaskarżonej decyzji).

51 W odniesieniu natomiast do grupy KME wyjściowa kwota grzywny została obniżona z 7,93 mln EUR w związku ze współpracą z jej strony, która umożliwiła Komisji ustalenie, że sporne naruszenie dotyczyło również miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem (motywy 760, 761 zaskarżonej decyzji).

Stosowanie komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.

52 Komisja na podstawie pkt D komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. obniżyła kwotę grzywny o 50% w stosunku do grupy Outokumpu, o 35% – do grupy Wieland, 15% wobec Chalkor, o 10% w stosunku do grupy Boliden i grupy IMI oraz o 35%

wobec grupy KME. Na mocy cytowanego komunikatu HME nie skorzystała z żadnego obniżenia (motyw 815 zaskarżonej decyzji).

Ostateczna kwota grzywien

53 Zgodnie z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja ustaliła kwotę grzywien dla przedsiębiorstw adresatów zaskarżonej decyzji w sposób następujący:

— grupa Boliden: 32,6 miliona EUR;

— grupa Buntmetall: 0,6695 mln EUR;

— Chalkor: 9,16 mln EUR;

— HME: 4,49 mln EUR;

— grupa IMI: 44,98 mln EUR;

— grupa KME: 32,75 mln EUR;

— KME Germany: 17,96 mln EUR;

— KME France i KME Italy (solidarnie): 16,37 mln EUR;

— grupa Outokumpu: 36,14 mln EUR;

— grupa Wieland: 2,43 mln EUR;

— Wieland: 24,7416 mln EUR (motyw 842 zaskarżonej decyzji).

Przebieg postępowania i żądania stron

54 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 19 stycznia 2005 r. skarżące wniosły niniejszą skargę.

55 Wskutek zmiany składu izb Sądu sędzia sprawozdawca został przydzielony do ósmej izby, której następnie przekazano niniejszą sprawę.

56 Skarżące wnoszą do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy on spółek wymienionych w art. 1 lit. h)–j), a także art. 2 lit. f) tejże decyzji;

— tytułem żądania ewentualnego – obniżenie wysokości nałożonej grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

57 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie strony skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

58 Skarżące zmierzają do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji w części oraz obniżenia nałożonej na nie grzywny.

1. *W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji w części*

59 W uzasadnieniu swego żądania skarżące przywołują dwa zarzuty, dotyczące odpowiednio naruszenia zasady równości traktowania i oczywistego błędu w ocenie oraz naruszeniu prawa do obrony.

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady równego traktowania i oczywistego błędu w ocenie

Argumenty stron

60 Skarżące twierdzą, że nie kwestionują żadnej z okoliczności, na których Komisja oparła tezę o ciągłym charakterze naruszenia, którego się dopuściły. Podnoszą natomiast, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania i popełniła oczywisty błąd w ocenie uznając, że uczestniczyły one w kartelu w okresie od dnia 16 czerwca 1994 r. do dnia 11 kwietnia 1996 r. (zwanym dalej „spornym okresem"). Podkreślają w tym względzie, iż ich sytuacja była porównywalna z sytuacją HME i grupy Buntmetall, Chalkor i Mueller, w stosunku do których Komisja uznała, że ograniczenia czasowe ich udziału w kartelu odnosiły się aż do 1994 r.

61 Zdaniem skarżących z zaskarżonej decyzji (motywy 476, 490) wynika, że Komisja uznała za znaczące kryterium ustalenia, czy przedsiębiorstwo brało nadal udział

w kartelu, fakt, czy przedsiębiorstwo to utrzymywało kontakty lub brało udział w spotkaniach w okresie, w którym twierdziło, iż zaprzestało uczestnictwa w kartelu. Komisja zastosowała to kryterium i stwierdziła, że nie była w stanie wykazać ciągłego charakteru udziału HME, grupy Buntmetall, Chalkor i Mueller w spornym naruszeniu.

62 Skarżące twierdzą, że nie budzi wątpliwości fakt, iż nie uczestniczyły one w ani jednym spotkaniu kartelu ani nie podtrzymywały jakichkolwiek kontaktów w ramach rozszerzonych porozumień europejskich w spornym okresie. W konsekwencji Komisja winna była również stwierdzić, że nie była w stanie ustalić ciągłego charakteru jej uczestnictwa w kartelu.

63 Zdaniem skarżących fakt, że HME, grupa Buntmetall, Chalkor i Mueller zaprzestały udziału w działaniach kartelu w okresie trzech lat oraz że grupa IMI uczyniła to samo w okresie dwóch lat, nie został uznany przez Komisję za istotny dowód na okoliczność ciągłego charakteru lub zaprzestania ich udziału w kartelu.

64 W każdym razie skarżące zwracają uwagę, że nawet jeśli Komisja uwzględniła czas trwania przerwy w spornych kontaktach, wnioskując o kontynuowaniu przez skarżące zachowania niezgodnego z prawem, winna była uzasadnić, dlaczego brak wszelkich kontaktów antykonkurencyjnych w okresie niemalże dwóch lat nie wystarczył dla wykazania zaprzestania naruszenia, podczas gdy tego rodzaju brak kontaktów antykonkurencyjnych przez okres trzech lat wystarczył.

65 Wreszcie skarżące twierdzą, że podstawą wydania decyzji Komisji o odmiennym potraktowaniu HME, grupy Buntmetall, Chalkor i Mueller są okoliczności niemające znaczenia dla ustalenia ciągłego charakteru naruszenia.

66 W trakcie rozprawy skarżące uściśliły, że nie kwestionują zdania Komisji, jakoby podniosły w listopadzie 1994 r. ceny w Zjednoczonym Królestwie, twierdzą jednak, że przywołany wzrost cen nie był wynikiem ich udziału w tajnych spotkaniach w 1994 r.

67 Komisja podnosi, po pierwsze, że zostało wystarczająco wykazane, że skarżące dopuściły się ciągłego naruszenia, w okresie od 29 września 1989 r. do 22 marca 2001 r. Wskazuje ona w tym kontekście, że z zaskarżonej decyzji (motywy 479–481, 483, 489, 639, 664) oraz z akt sprawy w postępowaniu administracyjnym wynika, że przejawiały one niezmienną wolę koordynacji cen i podziału rynków od czerwca 1994 r. do kwietnia 1996 r.

68 Przede wszystkim skarżące nie zakomunikowały publicznie innym uczestnikom kartelu, iż zamierzały się wycofać. Następnie uczestnicy kartelu uzgodnili i wprowadzili w życie podwyżki cen w Zjednoczonym Królestwie, aż do listopada 1994 r. Ponadto skutki uzgodnień cen były odczuwalne po upływie tej daty. Przedsiębiorstwo nie może oczywiście twierdzić, iż wycofało się z kartelu, jeżeli wprowadza podwyżki cen uprzednio uzgodnione z konkurentami. Wreszcie skarżące uczestniczyły nadal w spotkaniach dotyczących poszczególnych rynków krajowych w okresie pomiędzy czerwcem 1994 r. a kwietniem 1996 r.

69 Komisja twierdzi, po drugie, że nie naruszyła zasady równego traktowania, jako że sytuacja skarżących nie była porównywalna z sytuacją Chalkor, d'HME, grupy Buntmetall i Mueller.

70 W tym względzie Komisja twierdzi, że okres, w stosunku do którego nie ustaliła ona udziału grupy IMI w spotkaniach w ramach rozszerzonych porozumień europejskich, różni się znacznie od analogicznego okresu w odniesieniu do HME, grupy Buntmetall, Chalkor i Mueller. Stwierdzono w zaskarżonej decyzji, że te cztery przedsiębiorstwa nie brały udziału w przytoczonych spotkaniach przez okres dłuższy niż trzy lata. Konkretnie okres, w którym nie brały one udziału w spotkaniach wynosił trzy lata i cztery miesiące, mianowicie od dnia 16 czerwca 1994 r. do października 1997 r. w odniesieniu do Mulle i HME, oraz cztery lata i dwa miesiące, mianowicie od dnia 16 czerwca 1994 r. do dnia 29 sierpnia 1998 r. w stosunku do grupy Buntmetall i Chalkor (motywy 282, 305, 306, 325 zaskarżonej decyzji). Natomiast ustalono, iż skarżące nie uczestniczyły w spotkaniach, które odbywały się w ramach rozszerzonych porozumień europejskich, jedynie w okresie od dnia 16 czerwca 1994 r. do dnia 11 kwietnia 1996 r., tj. wyłącznie w okresie roku i dziesięciu miesięcy.

71 Komisja odrzuca twierdzenie skarżących, zgodnie z którym nie powinna była uwzględniać w zaskarżonej decyzji okresu, co do którego nie była w stanie ustalić uczestnictwa sprawców naruszenia w tajnych spotkaniach. Komisja jest zdania, że z motywu 490 zaskarżonej decyzji wynika, iż uwzględniła tę okoliczność jako szczególnie istotną dla ustalenia ciągłości ich udziału w naruszeniu. Nie miała ona obowiązku wskazania w zaskarżonej decyzji precyzyjnego terminu lub „daty końcowej", poza którą ciągłość uczestnictwa w kartelu nie mogła zostać ustalona. Podstawowe pytanie brzmi, czy rzeczona ciągłość zachowania noszącego znamiona naruszenia może zostać ustalona w stosunku do konkretnego sprawcy, a nie gdzie się znajduje jego teoretyczna granica.

72 W uzasadnieniu tezy, że sytuacja Chalkor, HME, grupy Buntmetall i Mueller nie była porównywalna z sytuacją skarżących, Komisja podnosi, że z zaskarżonej decyzji wynika (motywy 277, 282, 305, 306, 325, 497, 589, 592), że te ostatnie odgrywały decydującą rolę w naruszeniu i w podjęciu działań kartelu w okresie od 1994 r. do 1997 r. Rola, jaką odgrywały skarżące w tym okresie, była nieporównywalna ze znaczeniem

„nowych uczestników" o mniejszych rozmiarach jak HME, grupa Buntmetall, Chalkor i Mueller. Fakt, iż te cztery przedsiębiorstwa uczestniczyły w naruszeniu w październiku 1997 r. oraz w sierpniu 1998 r., wskazuje, że kwestia ciągłości ich udziału w kartelu pomiędzy lipcem 1994 r. a lipcem 1997 r. nie powinna się pojawiać.

73 Tym samym twierdzenie skarżących, zgodnie z którym Komisja uznała, że cztery inne przedsiębiorstwa przerwały swój udział w spornym naruszeniu, jest błędne, skoro Komisja w zaskarżonej decyzji ustaliła wyłącznie, iż te cztery przedsiębiorstwa przystąpiły do kartelu później niż skarżące.

74 Po trzecie, Komisja twierdzi, że nawet zakładając, iż skarżące znajdowały się w porównywalnej sytuacji jak HME, grupa Buntmetall, Chalkor i Mueller, nie mogą one powoływać się na zasadę równego traktowania w celu wykazania, że nie uczestniczyły w naruszeniu o ciągłym charakterze w okresie od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r. Jako, że nikt nie może się powoływać we własnej sprawie na bezprawne działanie, którego dopuszczono się z korzyścią dla innej osoby, jest bez znaczenia dla ustalenia udziału skarżących w ciągłym naruszeniu, czy wnioski dotyczące ciągłego charakteru udziału innych uczestników są prawdziwe czy błędne.

75 Komisja ocenia, że z orzecznictwa wynika, iż niewszczęcie postępowania w stosunku do jednego lub wielu przedsiębiorstw nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania i zastosowaniu sankcji w stosunku do innych przedsiębiorstw, nawet jeśli wszystkie uczestniczyły w tym samym naruszeniu.

76 Poza tym Komisja twierdzi, że zarzuty skarżących są równoznaczne z żądaniem stwierdzenia, że HME, grupa Buntmetall, Chalkor i Mueller również uczestniczyły w ciągłym naruszeniu w okresie od lipca 1994 do lipca 1997 r. Orzekanie w przedmiocie podobnego żądania nie należy do kompetencji Sądu.

77 Tym samym, jako że zostało dostatecznie wykazane w zaskarżonej decyzji, iż skarżące uczestniczyły w ciągłym naruszeniu, nie mogą one powoływać się na faworyzowanie lub niezgodne z prawem traktowanie innych przedsiębiorstw w celu unieważnienia tych wniosków.

78 Po czwarte, Komisja zwraca uwagę, że skarżące wnoszą do Sądu o stwierdzenie nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji „w zakresie, w jakim dotyczy on spółek wymienionych w art. 1 lit. h), i), j)". Oznacza to, że skarżące kwestionują rozstrzygnięcie zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym naruszyły one art. 81 ust. 1 WE i, od dnia 1 stycznia 1994 r., art. 53 ust. 1 porozumienia EOG, poprzez uczestnictwo od dnia 29 września 1989 r. do dnia 22 marca 2001 r. w szeregu porozumień i praktyk uzgodnionych, polegających na ustalaniu cen i podziale rynku w sektorze miedzianych rur instalacyjnych. Zdaniem Komisji żaden element skargi nie uzasadnia twierdzenia skarżących dotyczącego art. 1 zaskarżonej decyzji w odniesieniu do okresu od dnia 29 września 1989 r. do lipca 1994 r. oraz okresu od lipca 1996 do dnia 22 marca 2001 r. Ocenia ona, że żądanie stwierdzenia nieważności art. 1 winno zostać oddalone w całości.

Ocena Sądu

79 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że chociaż skarżące przedstawiły swe argumenty co do naruszenia zasady równości traktowania oczywistego błędu w ocenie, na które

się powołują, w istocie kwestionują one fakt, że zaskarżona decyzja dotyczy ich nieprzerwanego uczestnictwa w kartelu od września 1989 r. do marca 2001 r. Należy również stwierdzić, że na poparcie swych zarzutów skarżące powołują wyłącznie argumenty dotyczące spornego okresu.

80 Wynika stąd, że Sąd winien rozstrzygnąć, czy Komisja w zaskarżonej decyzji wystarczająco wykazała, że skarżące uczestniczyły w kartelu w nieprzerwany sposób w trakcie spornego okresu.

81 W tym kontekście należy przypomnieć, że z zaskarżonej decyzji wynika, iż skarżące zostały uznane odpowiedzialnymi jedynie za ich uczestnictwo w trzeciej części kartelu, mianowicie rozszerzonych porozumieniach europejskich (motywy 458, 461 zaskarżonej decyzji). Z przywołanej decyzji wynika ponadto, że w ramach kartelu „praktycznie żadne porozumienie co do ilości lub cen nie zostało zawarte lub wprowadzone w życie pomiędzy majem 1994 r. a lipcem 1997 r.", oraz że w odniesieniu się do rozszerzonych porozumień europejskich nie zostało ustalone, czy miały miejsce tajne kontakty w 1995 r. (motywy 285, 485). Ponadto jest dla stron bezsporne, że nie ustalono, by skarżące miały tajne kontakty w ramach rozszerzonych porozumień europejskich w trakcie spornego okresu.

82 Komisja doszła jednak do wniosku, że sporne naruszenie zostało przerwane w okresie od września 1989 r. do marca 2001 r., również przez skarżące (motyw 463 zaskarżonej decyzji). Wniosek powyższy Komisja oparła na następujących dowodach:

83 Po pierwsze, miała miejsce oczywista ciągłość zarówno co do metod, jak i praktyk kartelu w trakcie całego okresu od września 1989 r. do marca 2001 r. (motyw 486 zaskarżonej decyzji). Należy zwrócić uwagę w tym względzie, że twierdzenie to jest niewystarczające, by dostatecznie udowodnić ciągłe uczestnictwo skarżących w spornym

naruszeniu w trakcie spornego okresu. W istocie fakt, że działalność kartelu została przerwana, nie pozwala wyłączyć możliwości, że jeden lub wielu uczestników kartelu zaprzestało uczestnictwa na pewien czas.

84 Po drugie, mimo że skarżące nie uczestniczyły w żadnym spotkaniu ani nie utrzymywały żadnych kontaktów w ramach rozszerzonych porozumień europejskich w trakcie spornego okresu, ich udział w kartelu nie został całkowicie przerwany w tym czasie, jako że aż do listopada 1994 r. dokonały one podwyżek cen w Zjednoczonym Królestwie, ponadto przyczyniły się aktywnie do negocjacji zmierzających do podjęcia działań kartelu w 1996 r., a także odgrywały aktywną rolę we wzroście liczby uczestników kartelu w roku 1997 i w roku 1998, wreszcie odgrywały podstawową rolę, zajmując pozycję przywódcy rynku na rynku Zjednoczonego Królestwa (motyw 490 zaskarżonej decyzji).

85 Żaden z wyżej wymienionych dowodów, z wyjątkiem podwyżki cen w listopadzie 1994 r. (zob. w tym względzie pkt 90–92 poniżej), nie ma znaczenia dla ustalenia nieprzerwanego udziału skarżących w spornym naruszeniu, skoro dotyczą one wyłącznie ich zachowania po upływie spornego okresu, nie naświetlają zaś faktów następujących w omawianym okresie.

86 Po trzecie, skarżące winny były wykazać, że otwarcie wyraziły w trakcie spornego okresu wolę zaprzestania udziału w kartelu (motywy 479–481, 490 zaskarżonej decyzji). Należy w tym względzie podkreślić, że twierdzeniu temu nie sposób przypisać jakiegokolwiek znaczenia zanim Komisja nie spełni obowiązków wynikających ze spoczywającego na niej ciężaru dowodu (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 6 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-2/01 P i C-3/01 P BAI i Komisja przeciwko Bayer, Rec. s. I-23, pkt 62, 63), mianowicie przed przedstawieniem dowodów dotyczących okoliczności wystarczająco bliskich w czasie, które pozwalają logicznie przyjąć, że naruszenie to trwało nieprzerwanie pomiędzy dwoma konkretnymi datami

(zob. wyrok Sądu z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie T-61/99 Adriatica di Navigazione przeciwko Komisji, Rec. s. II-5349, pkt 125 i przytoczone tam orzecznictwo).

87 Po czwarte, z motywu 490 zaskarżonej decyzji wynika pośrednio, że Komisja nie uznawała spornego okresu braku tajnych kontaktów, który wynosił w przybliżeniu 22 miesiące, za wystarczająco długi, by mógł stanowić przerwanie udziału skarżących w kartelu.

88 W tym kontekście należy przypomnieć, że art. 81 ust. 1 WE nie znajduje zastosowania, jeżeli brak jest zgodnego oświadczenia woli co najmniej dwóch stron, którego forma jest nieistotna, o ile tylko stanowi ono wierne odzwierciedlenie tej zgodnej woli (wyrok Sądu z dnia 26 października 2000 r. w sprawie T-41/96 Bayer przeciwko Komisji, Rec. s. II-3383, pkt 66–69). W konsekwencji, w przypadku braku dowodów pozwalających bezpośrednio ustalić czas trwania naruszenia, Komisja jest zobowiązana, jak wskazano powyżej w pkt 86, przedstawić dowody dotyczące okoliczności wystarczająco bliskich w czasie, które pozwalałyby logicznie przyjąć, że naruszenie to trwało nieprzerwanie pomiędzy dwoma konkretnymi datami.

89 Tym samym, jeżeli okres dzielący dwa przejawy zachowania noszącego znamiona naruszenia jest znaczącym kryterium dla ustalenia ciągłego charakteru naruszenia, to wynika stąd, że kwestia, czy okres ten jest czy nie jest wystarczająco długi, aby stanowić przerwanie naruszenia, nie może być analizowana w sposób abstrakcyjny. Przeciwnie, należy ocenić ją w kontekście funkcjonowania danego kartelu.

90 W niniejszej sprawie z zaskarżonej decyzji wynika, że przedsiębiorstwa uczestniczące w trzeciej z części składowych kartelu pozostawały zwyczajowo w kontakcie kilka

razy w roku od 1989 r. do 1994 r., w szczególności kontakty te polegały na wymianie poufnych danych dotyczących sprzedaży, udziałów w rynku i cen uzgodnionych (motywy 199–202, 236–284 zaskarżonej decyzji). Niemniej jednak jedynym kontaktem lub jedynym działaniem o tajnym charakterze skarżących w trakcie spornego okresu, jakie udało się ustalić Komisji, była podwyżka cen w Zjednoczonym Królestwie w listopadzie 1994 r.

91 Należy w tym zakresie odrzucić argument skarżących, zgodnie z którym Komisja nie wykazała, by wzrost cen był wynikiem działania kartelu. W istocie z motywu 227 zaskarżonej decyzji wynika, że wiosną 1994 r. wzrost cen w Zjednoczonym Królestwie był przedmiotem dyskusji w trakcie spotkania, w którym uczestniczyły skarżące, czemu one nie zaprzeczają. Jako że w następstwie tego spotkania szybko podniosły one ceny w Zjednoczonym Królestwie, do skarżących należy wykazanie, że przytoczona podwyżka cen nie stanowi przejawu ich udziału w kartelu.

92 Pozostaje stwierdzić, iż skarżące nie wykazały prawdziwości powyższej tezy. W rzeczywistości sprawozdanie, które załączyły do skargi świadczy wyłącznie o tym, że wspomina podwyżka wynikała „zasadniczo" ze wzrostu cen miedzi. Poza tym z przytoczonego sprawozdania wynika, że pomijając wzrost cen miedzi ceny towarów skarżących wzrosły w Zjednoczonym Królestwie pomiędzy kwietniem a listopadem 1994 r. o 5–6%.

93 Należy oddalić argument Komisji, jakoby skarżące w okresie od czerwca 1994 r. do kwietnia 1996 r. nadal uczestniczyły w tajnych spotkaniach dotyczących poszczególnych rynków narodowych. Przede wszystkim tego rodzaju teza nie wynika z zaskarżonej decyzji. Następnie dowody, które powołuje Komisja w odpowiedzi na skargę na jej poparcie, są nieprzekonujące.

94 W istocie w odniesieniu do rynku Zjednoczonego Królestwa Sąd stwierdza, że Komisja posłużyła się tendencyjnym sposobem cytowania, skutkiem czego wersja Komisji

była sprzeczna z meritum cytowanego tekstu. Cytat włączony przez Komisję do odpowiedzi na skargę został podany w taki sposób, że świadczył o zniesieniu zawieszenia spotkań w Zjednoczonym Królestwie od lipca 1994 r. do czerwca 1996 r. W trakcie rozprawy Komisja opierała się najpierw na tym cytacie, a następstwie, wprost zapytana przez Sąd, przeprosiła i przyznała, że cytat jest niedokładny.

95 Odnosząc się do rynku niderlandzkiego, należy stwierdzić, że w dokumencie powołanym przez Komisję mowa jest wyłącznie o tajnych spotkaniach organizowanych w przybliżeniu co trzy miesiące pomiędzy 1989 r. a 2001 r. Niemniej jednak Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu, który pozwoliłby na wykazanie, że skarżące w rzeczywistości uczestniczyły w spornym okresie w tajnych spotkaniach dotyczących rynku niderlandzkiego.

96 Z ogółu przytoczonych rozważań wynika, że okres, w którym nie stwierdzono kontaktów lub przejawów tajnej działalności ze strony skarżących wynosił w przybliżeniu szesnaście miesięcy, od dnia 1 grudnia 1994 r. do dnia 11 kwietnia 1996 r. Zważywszy, że okres ten przekracza o ponad rok przerwy, w których przedsiębiorstwa uczestniczące w trzeciej części kartelu formułowały zwyczajowo zgodne oświadczenia woli co do ograniczenia konkurencji (zob. pkt 90 powyżej), należy stwierdzić, że Komisja naruszyła prawo oraz że zaskarżona decyzja jest nieważna w zakresie, w jakim stwierdza ona odpowiedzialność skarżących za udział w kartelu od dnia 1 grudnia 1994 r. do dnia 11 kwietnia 1996 r.

97 Jednakże biorąc pod uwagę fakt, że skarżące po okresie przekraczającym nieznacznie szesnaście miesięcy – czego nie kwestionują – podjęły ponownie i powtarzały naruszenie polegające na udziale w tym samym kartelu, w którym uczestniczyły uprzednio, przedawnienia w rozumieniu art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 i art. 1 rozporządzenia Rady (EWG) nr 2988/74 z dnia 26 listopada 1974 r. dotyczącego okresów przedawnień w postępowaniach i wykonywaniu sankcji zgodnie z regułami Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczącymi transportu i konkurencji (Dz.U. L 319, s. 1)

nie znajdują w niniejszym przypadku zastosowania. Niemniej jednak należy zmienić kwotę nałożonej na skarżące grzywny w celu uwzględnienia ich powtórnego udziału w kartelu. Konkretne skutki tej zmiany zostaną uściślone w pkt 187–190 poniżej.

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa do obrony

Argumenty stron

98 Skarżące twierdzą, że Komisja naruszyła ich prawo do obrony, powołując w zaskarżonej decyzji dowody, które mimo że zostały przytoczone w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, nie zostały powołane w celu uzasadnienia odmiennego traktowania Chalkor, HME, grupy Buntmetall i Mueller w odniesieniu do trwania spornego naruszenia. Zdaniem skarżących żaden z dowodów wymienionych w motywie 490 zaskarżonej decyzji nie został powołany w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów w celu odróżnienia sytuacji skarżących od sytuacji Chalkor, grupy Buntmetall, HME i Mueller.

99 Skarżące twierdzą, że jeżeli Komisja nadal opierałaby się na dowodach, jakie uznała za znaczące na etapie przedstawienia zarzutów, nie mogłaby wnioskować w zaskarżonej decyzji, iż jej sytuacja była odmienna od położenia Chalkor, HME, grupy Buntmetall i Mueller.

100 Skarżące odpierają argument Komisji, zgodnie z którym zaskarżona decyzja nie naruszała prawa do obrony, ponieważ nie zawierała żadnego nowego zarzutu oraz opierała się wyłącznie na okolicznościach powołanych uprzednio w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, i odpowiadają, że fakt ponownego powołania w zaskarżonej decyzji okoliczności faktycznych, których Komisja nie uwzględniła wcześniej, uzasadniając odmienne traktowanie skarżących w stosunku do innych zainteresowanych przedsiębiorstw, poważnie naruszył prawo skarżących do obrony.

101 Ich zdaniem zaskarżona decyzja ani nie uzupełnia, ani nie zmienia rozumowania Komisji z pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, w celu ustosunkowania się do dowodów podniesionych przez skarżące w odpowiedzi na to pismo. Komisja całkowicie zmieniła swe wnioskowanie i powołała dowody, co do których skarżące nie miały nie tyko możliwości przedstawienia uwag, ale i podjęcia obrony. Taka postawa pozostaje w rażącej sprzeczności z orzecznictwem.

102 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

Ocena Sądu

103 Należy zbadać, czy Komisja naruszyła prawo skarżących do obrony w zakresie faktów, które uwzględniła w motywie 490 zaskarżonej decyzji, aby wywieść z nich, że skarżące przerwały swe uczestnictwo w kartelu.

104 Należy podkreślić w tym względzie, że z pkt 84 i 85 powyżej wynika, że z wyjątkiem stwierdzenia podwyżki cen w listopadzie 1994 r. w Zjednoczonym Królestwie żaden z przywołanych w pkt 490 zaskarżonej decyzji dowodów nie znalazł uznania jako znaczący dla ustalenia w sposób wymagany prawem ciągłego udziału skarżących w kartelu. Ponadto z pkt 96 powyżej wynika, że należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim stwierdza ona odpowiedzialność skarżących za udział w kartelu od dnia 1 grudnia 1994 r. do dnia 11 kwietnia 1996 r.

105 Tym samym niniejszy zarzut byłby skuteczny jedynie w takim zakresie, w jakim dotyczyłby kwestii naruszenia prawa skarżących do obrony w kwestii stwierdzenia podwyżki cen w listopadzie 1994 r. w Zjednoczonym Królestwie.

106 Wydaje się istotne w tym względzie wskazanie, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów winno umożliwić zainteresowanym zapoznanie się z zachowaniami, jakie zarzuca im Komisja. Wymóg ten jest spełniony, jeżeli decyzja ostateczna nie obciąża zainteresowanych naruszeniami innymi niż ujęte w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów oraz nie zawiera okoliczności innych niż te, co do których zainteresowani mieli sposobność się wypowiedzieć (wyrok Sądu z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-213/00 CMA CGM i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-913, pkt 109).

107 Stąd Komisja może zawrzeć w ostatecznej decyzji jedynie zarzuty, w przedmiocie których zainteresowane przedsiębiorstwa miały sposobność zakomunikować jej swój punkt widzenia (wyrok Trybunału z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-8375, pkt 86).

108 Z orzecznictwa wynika jednak, że ostateczna decyzja Komisji nie musi wiernie powtarzać pismo w sprawie przedstawienia zarzutów oraz że prawo do obrony zostaje

naruszone z powodu niezgodności pomiędzy pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a ostateczną decyzją jedynie wówczas, gdy zarzut wyrażony w tej ostatniej nie został przedstawiony w sposób umożliwiający jej adresatom obronę (wyroki Sądu: z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie T-48/00 Corus UK przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2325, pkt 100; z dnia 15 września 2005 r. w sprawie T-325/01 DaimlerChrysler przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3319, pkt 189).

109 W rzeczywistości prawo do przedstawienia swego stanowiska obejmuje wszystkie okoliczności faktyczne i stan prawny, które stanowią podstawę aktu decyzyjnego, ale nie stanowisko końcowe, jakie organ administracyjny zamierza zająć (zob. wyrok Sądu z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie T-15/02 BASF przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-497, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo).

110 W niniejszej sprawie skarżące nie twierdzą, by w zaskarżonej decyzji Komisja podniosła nowe zarzuty lub powołała nowe dowody, nieuwzględnione w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Wskazują one wyłącznie, że Komisja w reakcji na ich odpowiedź na rzeczone pismo przyjęła nową linię rozumowania w celu usprawiedliwienia twierdzenia, co do ich uczestnictwa w kartelu pomiędzy 1994 r. a 1996 r.

111 Argumentacja skarżących zmierza do wykazania, że Komisja winna była przed wydaniem zaskarżonej decyzji wysłuchać ich stanowiska, w którym skarżące zamierzały obalić argumenty przedstawione w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Tego rodzaju wymaganie nie znajduje jednak żadnego poparcia w orzecznictwie i nie sposób wymagać od Komisji jego przestrzegania.

112 Przeciwnie, z orzecznictwa wynika, że ostateczna decyzja Komisji nie musi wcale wiernie powtarzać pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (zob. pkt 108 powyżej). Prawna kwalifikacja okoliczności powołanych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów jest z definicji tymczasowa i nie sposób stwierdzać nieważności późniejszej

decyzji Komisji z tego tylko powodu, że ostateczne wnioski wyciągnięte z tych faktów nie korespondują w dokładny sposób z tą wstępną kwalifikacją (wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie T-44/00 Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2223, pkt 100).

113 Jeżeli rzeczywistym obowiązkiem Komisji jest zapoznać się ze stanowiskiem adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, a w razie konieczności uwzględnić ich uwagi w przedmiocie zarzutów, zmieniając swą analizę, aby zagwarantować im skorzystanie z prawa do obrony (ww. w pkt 112 wyrok w sprawie Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, pkt 100), należy stwierdzić, że postąpiła ona w dokładnie taki sposób w niniejszej sprawie.

114 W świetle całości powyższych rozważań badany zarzut nie może zostać uwzględniony.

2. *W przedmiocie żądania obniżenia kwoty grzywny*

115 Na poparcie tego wniosku skarżące powołują dwa zarzuty dotyczące odpowiednio naruszenia zasady równego traktowania i zasady proporcjonalności.

116 Przed przystąpieniem do analizy zarzutów podniesionych przez skarżące należy przypomnieć, że z motywów 601 i 842 zaskarżonej decyzji wynika, iż grzywny nałożone przez Komisję z powodu dokonanego naruszenia zostały wymierzone na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, jak również art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Ponadto Komisja określiła kwotę grzywien, stosując metodę określoną w wytycznych i w komunikacie w sprawie współpracy z 1996 r. (zob. pkt 33 powyżej).

117 Chociaż wytycznych nie można uznać za normę prawną, określają one normę postępowania, która stanowi pewną wskazówkę dla praktyki administracyjnej i od której Komisja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów, które byłyby zgodne z zasadą równego traktowania (zob. wyrok Trybunału z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-397/03 P Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4429, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo).

118 Zadaniem Sądu jest zweryfikowanie w ramach kontroli zgodności z prawem grzywien nałożonych w zaskarżonej decyzji, czy Komisja wykonała swe uprawnienia dyskrecjonalne zgodnie z metodą sformułowaną w wytycznych i w zakresie, w jakim Sąd stwierdzi, że Komisja od niej odstąpiła, zweryfikowanie, czy to odejście jest uzasadnione i umotywowane w sposób wystarczający pod względem prawnym. W tej kwestii należy podnieść, że Trybunał potwierdził ważność samej zasady wytycznych, a także metody, która jest w nich wskazana (wyrok Trybunału z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 252–255, 266, 267, 312, 313).

119 Samoograniczenie uprawnień dyskrecjonalnych Komisji wynikające z przyjęcia wytycznych nie jest bowiem niezgodne z utrzymaniem znacznego zakresu uznania Komisji. Wytyczne zawierają elementy zwiększające elastyczność, przez co umożliwiają Komisji wykonywanie jej uprawnień dyskrecjonalnych zgodnie z przepisami rozporządzeń nr 17 i nr 1/2003, zgodnie z wykładnią Trybunału (ww. w pkt 118 wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 267).

120 W związku z tym w dziedzinach, w których Komisja zachowała zakres uznania, kontrola zgodności z prawem tej oceny ogranicza się do zweryfikowania, czy nie występuje oczywisty błąd w ocenie (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 18 lipca 2005 r. w sprawie T-241/01 Scandinavian Airlines System przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2917, pkt 64, 79).

121 Jednakże zakres uznania Komisji i jego granice, które Komisja wprowadziła, nie stanowią w żadnym razie przeszkody, by sąd wspólnotowy skorzystał ze swego nieograniczonego prawa orzekania (wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawach połączonych T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00 JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2501, pkt 538), które upoważnia go do uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej przez Komisję grzywny (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 8 lutego 2007 r. w sprawie C-3/06 P Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1331, pkt 60–62; wyrok Sądu z dnia 21 października 2003 r. w sprawie T-368/00 General Motors Nederland i Opel Nederland przeciwko Komisji, Rec. s. II-4491, pkt 181).

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady równości traktowania

122 W ramach tego zarzutu skarżące podnoszą dwa argumenty dotyczące odpowiednio sposobu prowadzenia dochodzenia przez Komisję i dyskryminującego ich zdaniem traktowania w stosunku do członków porozumień SANCO i WICU oraz Cuprotherm.

W przedmiocie dyskryminującego zachowania Komisji w trakcie dochodzenia

— Argumenty stron

123 Skarżące oceniają, że sposób prowadzenia dochodzenia przez Komisję umożliwił grupom Outokumpu i KME, Wieland, grupie Boliden, HME i Chalkor lepiej ocenić zakres dochodzenia, a także umożliwił im jako pierwszym przedstawienie oferty współpracy na mocy komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. W konsekwencji przedsiębiorstwa te, z wyjątkiem grupy Boliden, uzyskały obniżenie wymiaru

grzywny wyższe niż przyznane skarżącym, które zwracają uwagę, że jako ostatnie otrzymały wniosek o przedstawienie informacji, a tym samym ostatnie zwróciły się o zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.

124 Z tego powodu skarżącym przyznano wyłącznie obniżkę rzędu 10% kwoty grzywny, mimo że współpracowały z Komisją od momentu ustalenia spornego naruszenia. Komisja naruszyła zatem zasadę równego traktowania, nie traktując przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu, na równej stopie.

125 W tym kontekście skarżące przypominają, że Komisja po pierwsze w kwietniu 2001 r. przeprowadziła dodatkowe kontrole w lokalach Outokumpu i KME, bez następnego podania tej informacji do powszechnej wiadomości, po drugie wystosowała w lipcu 2002 r. do grupy KME i do Wieland, które uczestniczyły w kartelu dotyczącym zarówno rur przemysłowych, jak i miedzianych rur instalacyjnych wnioski o przedstawienie dodatkowych informacji na piśmie dotyczących sprawy COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe), a po trzecie w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) wystosowała w dniu 3 marca 2003 r. wnioski o przedstawienie informacji do grupy Boliden, HME i Chalkor, a w dniu 20 marca 2003 r. do grupy IMI.

126 Komisja wnosi o oddalenie zarzutu.

— Ocena Sądu

127 W ramach niniejszego zarzutu skarżące wychodzą z założenia, że komunikat w sprawie współpracy z 1996 r. nakłada na Komisję obowiązek informowania przedsiębiorstw będących podmiotem postępowania w sprawie naruszenia na każdym jego

etapie o przebiegu dochodzenia, w celu umożliwienia im oceny, czy i w jakim zakresie współpraca z Komisją jest celowa.

128 Z brzmienia i logiki tego komunikatu wynika z jednej strony, że do przedsiębiorstw ubiegających się o jego zastosowanie należy zwrócenie się do Komisji, z drugiej zaś strony, że strategia późnej lub minimalnej współpracy może skutkować niewielkim obniżeniem kwoty grzywny bądź całkowitym brakiem obniżki (zob. pkt B–D, a także pkt E1 komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r.).

129 Chociaż komunikat w sprawie współpracy z 1996 r., daje podstawy do uzasadnionych oczekiwań przedsiębiorstwom, które pragną poinformować Komisję o istnieniu kartelu (zob. ww. w pkt 109 wyrok w sprawie BASF przeciwko Komisji, pkt 487, 488 i przytoczone tam orzecznictwo), oczekiwania te mogą wyłącznie dotyczyć sposobu, w jaki wkład przedsiębiorstw będzie uwzględniony przez Komisję po tym, gdy przedsiębiorstwa te wyrażą wolę współpracy. Nie wynika w żaden sposób z brzmienia komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. ani z logiki właściwej mechanizmowi, który wprowadza on w życie, by Komisja miała obowiązek w trakcie postępowania administracyjnego informować przedsiębiorstwa, które nie przejawiły dotąd woli współpracy, o działaniach, jakie podejmuje ona w ramach dochodzenia, lub o przebiegu dochodzenia.

130 Wszyscy uczestnicy kartelu mają możliwość, na każdym etapie postępowania administracyjnego, wnioskować o zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r., bez względu na środki podejmowane przez Komisję w ramach dochodzenia. Tym samym do każdego uczestnika kartelu należy podjęcie decyzji – czy i kiedy zamierza powołać się na komunikat w sprawie współpracy z 1996 r.

131 W niniejszej sprawie skarżące miały możliwość wyrażenia woli współpracy z Komisją w dowolnym momencie po ogłoszeniu komunikatu w sprawie współpracy

z 1996 r., w szczególności kontroli, której skarżące zostały poddane w dniu 22 marca 2001 r.

132 Nie sposób zatem zarzucać Komisji, że przeprowadziła dodatkowe kontrole w innych przedsiębiorstwach w ramach sprawy COMP/E-1/38.240 (Rury przemysłowe) ani że wystosowała wnioski o dodatkowe informacje, nie informując o tym skarżących.

133 Odnosząc się do argumentu dotyczącego wystosowania wniosków o dodatkowe informacje w ramach sprawy COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne), należy przypomnieć, że mimo iż ocena czasu trwania współpracy dostarczona przez przedsiębiorstwa nie zależy od czysto przypadkowych czynników, takich jak kolejność zadawania pytań przez Komisję (wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawie T-48/98 Acerinox przeciwko Komisji, Rec. s. II-3859, pkt 140), stopień współpracy ze strony różnych przedsiębiorstw może być porównywany jedynie wtedy, gdy przedsiębiorstwa te dostarczą Komisji na tym samym etapie postępowania i w analogicznych okolicznościach podobnych informacji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawach połączonych T-45/98 i T-47/98 Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni przeciwko Komisji, Rec. s. II-3757, pkt 245).

134 W niniejszej sprawie nie budzi sprzeciwu stron fakt, że Komisja w sprawie COMP/E-1/38.069 (Miedziane rury instalacyjne) wystosowała w dniu 3 marca 2003 r. wnioski o dostarczenie dodatkowych informacji do grupy Boliden, HME i Chalkor oraz w dniu 20 marca 2003 r. do skarżących. Należy w tym względzie zwrócić uwagę, że pośród tych czterech przedsiębiorstw wyłącznie Chalkor rozpoczęła współpracę z Komisją przed wystosowaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów. W rzeczywistości, mimo że Chalkor rozpoczęła współpracę z Komisją w kwietniu 2003 r., skarżące przedstawiły ofertę współpracy na dużo późniejszym etapie postępowania, tj. w listopadzie 2003 r., po otrzymaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów w dniu 29 sierpnia 2003 r. Jako że skarżące nie wykazały, iż spóźniona współpraca z ich strony wynikała z faktu otrzymania wniosków o dostarczanie dodatkowych

informacji 17 dni później niż grupa Boliden, HME i Chalkor, należy odrzucić ich argument dotyczący późnego wystosowania przywołanych wniosków o dostarczenie dodatkowych informacji.

135 Mając na względzie wszystkie powyższe uwagi, należy oddalić zarzut opary na dyskryminującym sposobie prowadzenia dochodzenia przez Komisję.

W przedmiocie podniesionej przez skarżące ich dyskryminacji względem uczestników porozumień SANCO i porozumień WICU oraz Cuprotherm

— Argumenty stron

136 Skarżące podnoszą, że Komisja, ustalając kwotę grzywien, powinna była dokonać rozróżnienia pomiędzy nimi, tj. pomiędzy przedsiębiorstwami, które uczestniczyły wyłącznie w jednej z części składowych kartelu, i przedsiębiorstwami, które uczestniczyły w dwóch lub trzech jego częściach.

137 W tym względzie skarżące kwestionują wniosek Komisji zawarty w motywie 689 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym nie udało się wykazać, by współpraca pomiędzy uczestnikami porozumień SANCO była zdecydowanie ściślejsza pomiędzy 1988 r. a 1995 r. niż ta istniejąca pomiędzy uczestnikami rozszerzonych porozumień europejskich. Wedle skarżących porozumienia SANCO stanowiły wbrew temu, co

stwierdziła Komisja w zaskarżonej decyzji, ściślejszą i zdecydowanie bardziej antykonkurencyjną współpracę niż rozszerzone porozumienia europejskie.

138 Jeśli chodzi o rozwiązanie zaproponowane przez Komisję w odpowiedzi na skargę, mianowicie podwyższenie kwoty grzywien nałożonych na „producentów SANCO" w celu zrównoważenia ewentualnie nierównego traktowania, skarżące twierdzą, że stanowi ono dorozumiane, ale jasne uznanie, że brak zróżnicowania kwot grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa – podmioty sporu nie jest uzasadniony.

139 Odnosząc się do porozumień WICU i Cuprotherm, skarżące podkreślają, że fakt, iż w celu określenia części rynku Komisja w ramach zróżnicowanego traktowania dodała wartość obrotów ze sprzedaży zwykłych miedzianych rur instalacyjnych do obrotów ze sprzedaży miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem nie może być traktowany jako bardziej rygorystyczne ukaranie „producentów WICU i Cuprothem". Zdaniem skarżących taka kumulacja była konieczna, skoro Komisja w motywie 459 zaskarżonej decyzji ustaliła, że porozumienia dotyczące zwykłych miedzianych rur instalacyjnych miały nieunikniony wpływ na rynek miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem.

140 Skarżące uważają poza tym, że faktyczny immunitet przyznany grupie KME w kontekście jej udziału w porozumieniach WICU i Cuprotherm (motywy 760, 761 zaskarżonej decyzji) jest dopuszczalny jedynie pod warunkiem, że „producenci WICU i Cuprotherm" zostaliby od początku zaliczeni w celach określenia wyjściowej kwoty grzywny do innej kategorii.

141 Skarżące twierdzą wreszcie, że Komisja nie uzasadniła swej decyzji o nieprzeprowadzaniu, w celu ustalenia kwoty grzywny, rozróżnienia pomiędzy przedsiębiorstwami,

które jak skarżące były wyłącznie zaangażowane w rozszerzone porozumienia europejskie, a grupą KME i Wieland, które uczestniczyły nie tyko w rozszerzonych porozumieniach europejskich, ale również w porozumieniach WICU i Cuprotherm. Tego rodzaju rezygnacja stanowi naruszenia art. 253 WE.

142 Komisja wnosi o oddalenie niniejszego zarzutu. W uzasadnieniu swej obrony podnosi, odnosząc się do motywów 459, 461 i 462 zaskarżonej decyzji, że stwierdziła, iż przedsiębiorstwa zaangażowane w dwa (grupa Boliden) lub trzy (grupa KME i Wieland) części naruszenia popełniły naruszenie wielopostaciowe, którego przejawy były odmienne, lecz między sobą połączone. Komisja podkreśla natomiast, że przedsiębiorstwa uczestniczące wyłącznie w trzeciej części naruszenia, mianowicie grupy IMI i Outokumpu, Mueller, grupa Buntmetall, HME i Chalkor, nie zostały uznane za uczestników porozumień SANCO oraz porozumień WICU i Cuprotherm.

143 W konsekwencji Komisji uważa, że uznając skarżące za odpowiedzialne za naruszenie, które popełniły, nie naruszyła zasady indywidualizacji kar i sankcji.

144 Co do porozumień SANCO Komisja utrzymuje, że wagi naruszenia popełnionego przez „producentów SANCO" jest porównywany do naruszenia, którego dopuściły się skarżące. Odwołując się do motywów 130, 131, 137, 138, 199–213, 236, 265, 277 i 310 zaskarżonej decyzji, Komisja twierdzi, że rozszerzone porozumienia europejskie miały na celu podział klientów, system regularnej i systematycznej kontroli, jak i porozumienia w zakresie cen.

145 Odnosząc się do współistnienia porozumień SANCO i rozszerzonych porozumień europejskich, Komisja przypomina, że uważano „producentów SANCO" za grupę wyróżniającą się w ramach rozszerzonych porozumień europejskich. W rzeczywistości członkowie rozszerzonych porozumień europejskich skorzystali z ograniczeń

konkurencji wprowadzonych przez „producentów SANCO", czyniąc je częścią swych nielegalnych porozumień. Niemniej jednak współpraca pomiędzy „producentami SANCO" a współpraca w ramach rozszerzonych porozumień europejskich dotyczyła, co do zasady, tych samych kwestii.

146 Komisja twierdzi, że nawet jeśli Sąd uzna argument skarżących, jakoby porozumienia SANCO miały bardziej antykonkurencyjny charakter niż rozszerzone porozumienia europejskie, nie ma żadnego powodu, by obniżyć kwotę wymierzonej im grzywny. Komisja jest zdania, że kwota grzywny wymierzona skarżącym odzwierciedla dokładnie wagę ich naruszenia, które oczywiście popełniły. W tym kontekście odwołuje się ona do motywu 490 zaskarżonej decyzji w celu podkreślenia, że skarżące odegrały bardzo istotną rolę w kartelu.

147 Tym samym Komisja jest zdania, że najlepszym sposobem na naprawienie niedociągnięcia stwierdzonego w niniejszej sprawie będzie podwyższenie kwoty grzywien nałożonych na „producentów SANCO", mianowicie KME, Wieland i grupę Boliden, lepszym niż obniżenie kwoty grzywny wymierzonej skarżącym.

148 Komisja twierdzi, odnosząc się do porozumień WICU i Cuprotherm, że w rzeczywistości odmiennie traktowała skarżące z jednej strony a grupę KME i Wieland z drugiej strony.

149 W tym względzie Komisja argumentuje, że jeżeli stwierdzono by w zaskarżonej decyzji różne naruszenia, jedno dotyczące zwykłych miedzianych rur instalacyjnych, drugie – miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem, podział przedsiębiorstw, w celu odmiennego ich traktowania, w odniesieniu do naruszenia w zakresie zwykłych miedzianych rur instalacyjny, byłby wyłącznie oparty na sprzedaży tych produktów. W takim przypadku przypadający skarżącym udział w rynku byłby wyższy, tak jak i kwota grzywny im wymierzonej. Istotny dla sprawy obrót odnotowany przez skarżące, mianowicie dotyczący sprzedaży zwykłych miedzianych rur instalacyjnych, byłby identyczny jak obrót, którym posłużyła się Komisja w zaskarżonej

decyzji, ale rozmiar globalnego rynku, mianowicie całkowitej sprzedaży miedzianych rur instalacyjnych, byłby mniejszy od przyjętego przez Komisję w zaskarżonej decyzji, mianowicie całkowitej sprzedaży zwykłych miedzianych rur instalacyjnych i miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem.

150 Komisja odrzuca również twierdzenie skarżących, zgodnie z którym dodanie wartości obrotów ze sprzedaży zwykłych miedzianych rur instalacyjnych i miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem byłoby konieczne nawet w przypadku, gdyby nie istniały porozumienia WICU i Cuprotherm. Komisja uważa, że taka teza jest „wewnętrznie nielogiczna". Oznaczałaby ona bowiem, że w przypadku niezaistnienia nielegalnych porozumień dotyczących miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem wobec przedsiębiorstw produkujących jednocześnie zwykłe miedziane rury instalacyjne i miedziane rury instalacyjne izolowane plastikiem wymierzono by grzywny wyższe niż w stosunku do przedsiębiorstw, które produkują wyłącznie zwykłe miedziane rury instalacyjne. Wobec przedsiębiorstw, które miały względnie takie samo znaczenie w ramach kartelu zastosowano by grzywny o różnej wysokości stosownie do tego, czy produkują, czy też nie rury nieobjęte kartelem.

151 Komisja twierdzi, że jeżeli Sąd miałby uznać zasadność argumentu skarżących, proponowałby, by Sąd, korzystając z nieograniczonego prawa orzekania podwyższył kwoty grzywien nałożonych na skarżące, tak by odzwierciedlały one ich wyższy udział w rynku, a tym samym ich względnie większe znaczenia w ramach kartelu dotyczącego zwykłych miedzianych rur instalacyjnych.

— Ocena Sądu

152 Po pierwsze, odnosząc się do naruszenia obowiązku uzasadnienia, z orzecznictwa wynika, że w ramach określenia grzywien z tytułu naruszenia prawa konkurencji

obowiązek ten jest spełniony, jeżeli Komisja wskaże w swej decyzji te elementy oceny, które umożliwiły jej określenie wagi i czasu trwania naruszenia (zob. ww. w pkt 107 wyrok w sprawie Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, pkt 463 i przytoczone tam orzecznictwo).

153 W niniejszej sprawie skarżące nie twierdzą, że zaskarżona decyzja nie wskazuje tych dowodów, na podstawie których Komisja oceniła wagę i czas trwania naruszenia, którego się dopuściły. Ich zarzut, dotyczący wyłącznie faktu, że Komisja nie uzasadniła, dlaczego nie były one traktowane w sposób odmienny niż producenci „WICU i Cuprotherm" winien zostać w konsekwencji odrzucony. Artykułu 253 WE, w świetle orzecznictwa, które przypomniano w pkt 152 powyżej, nie można interpretować w ten sposób, że nakłada on na Komisję obowiązek wyjaśniania w swych decyzjach przyczyn, dla których nie uwzględniła w odniesieniu do obliczenia kwoty grzywny prawdopodobnych podejść, innych niż te, które zostały uwzględnione w zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-319/94 Fiskeby Board przeciwko Komisji, Rec. s. II-1331, pkt 127).

154 Po drugie, co do zasadności niniejszego zarzutu należy tytułem wstępu przypomnieć wynikające z orzecznictwa zasady dotyczące indywidualnej odpowiedzialności, wynikającej z polegającego na kartelu naruszenia art. 81 ust. 1 WE.

155 Jeśli chodzi o odpowiedzialność za naruszenie jako takie, z orzecznictwa wynika, że fakt, iż przedsiębiorstwo nie uczestniczyło bezpośrednio we wszystkich działaniach składających się na cały kartel, nie zwalnia go z odpowiedzialności za naruszenie art. 81 ust. 1 WE, jeżeli tyko ustalono, że miało ono wiedzę z jednej strony co do faktu, że porozumienie, w którym uczestniczyło, wpisywało się w ogólny plan, a z drugiej strony że ten ogólny plan dotyczył całości działań składających się na kartel (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, Rec. s. I-4125, pkt 87; wyroki Sądu: z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie

T-295/94 Buchmann przeciwko Komisji, Rec. s. II-813, pkt 121; z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-99/04 AC-Treuhand przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1501, pkt 130, 131).

156 Komisja, ustalając istnienie kartelu i identyfikując jego uczestników, jest zobowiązana w celu zastosowania grzywien zbadać względną wagę udziału każdego z nich. Obowiązek ten wynika zarówno z orzecznictwa (zob. podobnie ww. w pkt 155 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 90, 150; ww. w pkt 118 wyrok w sprawie Dansk Rørindustri przeciwko Komisji, pkt 145; ww. w pkt 155 wyrok w sprawie AC-Treuhand przeciwko Komisji, pkt 133), jak i z wytycznych przewidujących odmienne traktowanie prowadzące do obliczenia szczególnej kwoty wyjściowej, a także uwzględnienie okoliczności obciążających i łagodzących umożliwiających zmianę kwoty grzywny, w szczególności w zależności od aktywnej lub pasywnej roli zaangażowanych przedsiębiorstw w realizowaniu naruszenia.

157 Natomiast niedopuszczalne jest zastosowanie wobec przedsiębiorstwa grzywny, której kwota została obliczona na podstawie jego udziału w porozumieniu, za które nie jest odpowiedzialne (wyrok Sądu z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-28/99 Sigma Tecnologie przeciwko Komisji, Rec. s. II-1845, pkt 79–82).

158 W świetle wyżej wymienionych zasad należy zbadać zarzut skarżących, wedle którego Komisja nie uwzględniła ich ograniczonego udziału.

159 Jest bezsprzeczne, że skarżące uczestniczyły wyłącznie w rozszerzonych porozumieniach europejskich i że są wyłącznie odpowiedzialne za udział w tej części kartelu (motyw 461 zaskarżonej decyzji). Niemniej jednak Komisja nie zbadała, czy sprawca naruszenia, który uczestniczy wyłącznie w jednej części kartelu, dopuszcza się lżejszego naruszenia w rozumieniu art. 23 ust. 3 rozporządzenia nr 1/2003 niż sprawca, który w ramach tego samego kartelu uczestniczy we wszystkich działaniach składających się na kartel. Kwestia ta była o tyle istotniejsza w niniejszej sprawie, że skarżące nie zostały uznane za odpowiedzialne za udział w dwóch pozostałych częściach kartelu, mianowicie porozumieniach SANCO i porozumieniach WICU i Cuprotherm.

160 Komisja stwierdziła w pkt 689 zaskarżonej decyzji, że nie było podstaw do odmiennego traktowania sprawców, którzy uczestniczyli wyłącznie w rozszerzonych porozumieniach europejskich i tych, którzy brali udział w porozumieniach SANCO, skoro współpraca w ramach porozumień SANCO nie była znacznie ściślejsza od współpracy w ramach rozszerzonych porozumień europejskich.

161 Należy stwierdzić, że wnioskowanie Komisji jest błędne, jako że porównanie między ścisłością współpracy w ramach różnych części składowych kartelu miałoby ewentualnie znaczenie, gdyby skarżące były zaangażowane w jego różne części składowe, co nie zachodzi w niniejszej sprawie.

162 W istocie bowiem przedsiębiorstwo, którego odpowiedzialność za udział w wielu częściach składowych kartelu jest ustalona, przyczynia się bardziej do skuteczności tego kartelu i wagi naruszenia, które stanowi niż sprawca naruszenia zaangażowany jedynie w jedną z jego część. Tym samym pierwsze przedsiębiorstwo dopuszcza się poważniejszego naruszenia niż naruszenie, którego dopuszcza się drugie przedsiębiorstwo.

163 Należy podkreślić w tym względzie, że zgodnie z zasadą indywidualizacji kary i osobistej odpowiedzialności Komisja ma obowiązek uwzględnić w trakcie oceny wagi uczestnictwa w porozumieniu każdego ze sprawców fakt, że niektórzy sprawcy, jak w niniejszym przypadku, nie ponoszą odpowiedzialności, w rozumieniu ww. w pkt 155 wyroku w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, (pkt 87) za wszystkie jego części.

164 Zgodnie z wytycznymi ocena ta winna mieć miejsce na etapie ustalania szczególnej kwoty wyjściowej, skoro uwzględnienie okoliczności łagodzących pozwala wyłącznie na kształtowanie wyjściowej kwoty grzywny stosownie do szczególnego sposobu wykonywania przez sprawcę założeń kartelu. Sprawca naruszenia, który nie został obciążony odpowiedzialnością za niektóre części składowe kartelu, nie mógł odgrywać żadnej roli w ich realizacji. Naruszenie reguł konkurencji uważa się, z uwagi na ograniczony zasięg naruszenia za mniej poważne od naruszeń przypisanych sprawcom uczestniczącym we wszystkich częściach składowych naruszenia.

165 Argument Komisji, zgodnie z którym wszyscy członkowie rozszerzonych porozumień europejskich korzystali z ograniczenia konkurencji spowodowanego przez „producentów SANCO" nie może zostać przyjęty, ponieważ skarżąca została uznana za odpowiedzialną za udział w części naruszenia związanej z porozumieniami SANCO. W tym względzie należy również stwierdzić, że antykonkurencyjne oddziaływanie kartelu na ceny może z samej swej natury przynosić zyski wszystkim dostawcom obecnym na danym rynku, a nie wyłącznie przedsiębiorstwom uczestniczącym w tym kartelu.

166 Mając na względzie powyższe uwagi, należy wnioskować, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, nie biorąc w procesie obliczania kwoty grzywien pod uwagę faktu, iż inaczej niż grupa KME, Wieland i grupa Boliden skarżąca uczestniczyła jedynie w jednej z części składowych kartelu i potraktowała w związku z tym odmienne sytuacje w sposób identyczny, mimo że tego rodzaju traktowanie nie było obiektywnie uzasadnione.

167 Jeśli chodzi o konsekwencje, jakie należy wyciągnąć z tego ustalenia – Komisja proponuje, by Sąd podwyższył kwotę grzywien zastosowanych wobec „producentów SANCO", zamiast obniżać grzywnę nałożoną na skarżące. Sąd uważa natomiast, w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania, że kwota wyjściowa przyjęta przez Komisję jest odpowiednia w stosunku do wagi wszystkich trzech części

składowych kartelu oraz że należy obniżyć kwotę wyjściową grzywien nałożonych na skarżące w celu uwzględnienia faktu, iż ich odpowiedzialność ogranicza się wyłącznie do udziału w trzeciej części kartelu.

168 Twierdzenie Komisji, jakoby skarżące odgrywały istotną rolę w ramach kartelu, nie podważa tego wniosku. W istocie należy stwierdzić, po pierwsze, że Komisja nie oceniła w zaskarżonej decyzji roli, jaką odgrywa IMI w ramach rozszerzonych porozumień europejskich, co stanowi okoliczność obciążającą w rozumieniu wytycznych. Po drugie, Komisja w trakcie niniejszego postępowania nie przedstawiła powodów, dlaczego jej wnioskowanie w tym zakresie było błędne. Stąd w ramach ustalania wysokości grzywny nie ma podstaw, by Sąd zastąpił ocenę Komisji swoją własną oceną roli, jaką odgrywały skarżące w ramach rozszerzonych porozumień europejskich.

169 Poza tym w zakresie, w jakim można twierdzić, że brak udziału skarżących w porozumieniach SANCO został wystarczająco odzwierciedlony w szczególnej kwocie wyjściowej zastosowanej wobec nich grzywny, jako że udział w rynku skarżących, które nie sprzedawały „rur SANCO", został obliczony na podstawie obrotu wszystkich producentów zwykłych miedzianych rur instalacyjnych, w tym obrotu generowanego ze sprzedaży „rur SANCO", należy stwierdzić, co następuje:

170 Porozumienia SANCO i rozszerzone porozumienia europejskie dotyczyły tego samego rynku właściwego, mianowicie rynku zwykłych miedzianych rur instalacyjnych. Tym samym Komisja była zobowiązana, nawet w przypadku hipotetycznego niezaistnienia porozumień SANCO, uwzględnić obrót ze sprzedaży rur SANCO w celu obliczania udziału skarżącej we właściwym rynku.

171 Natomiast sytuacja w przypadku porozumień WICU i Cuprotherm przedstawia się odmiennie. Porozumienia te dotyczyły towarów, które nie sposób zastąpić zwykłymi

instalacyjnymi rurami miedzianymi. Z motywu 459 zaskarżonej decyzji wynika bowiem, że zwykłe miedziane rury instalacyjne i rury instalacyjne izolowane plastikiem tworzyły odrębne rynki właściwe.

172 Co więcej, obliczając udział skarżącej w rynku, funkcjonującej na rynku zwykłych miedzianych rur instalacyjnych, na podstawie obrotu przez nią realizowanego na rynku zwykłych miedzianych rur instalacyjnych i miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem, faktycznie przypisano jej mniejszy udział w rynku, a tym samym niższą szczególną kwotę wyjściową grzywny, od tej, która zostałaby ustalona w przypadku, gdyby ich udział w rynku oparto wyłącznie na obrocie realizowanym na rynku, na którym rzeczywiście uczestniczyła w kartelu.

173 Twierdzenie skarżących, zgodnie z którym dodanie wartości obrotów ze sprzedaży zwykłych miedzianych rur instalacyjnych i miedzianych rur instalacyjnych izolowanych plastikiem byłoby konieczne nawet w przypadku, gdyby nie istniały porozumienia WICU i Cuprotherm, jest oczywiście bezzasadne. Nie wynika w żaden sposób ani z orzecznictwa, ani z wytycznych, by Komisja miała obowiązek, obliczając udziały w rynku członków kartelu w celu zróżnicowanego traktowania uwzględniania obrotu realizowanego ze sprzedaży innych towarów AK tylko te będące przedmiotem spornego naruszenia.

174 Mając na względzie powyższe uwagi, należy wyłącznie zmienić kwotę grzywien nałożonych na skarżące, tak aby odzwierciedlały fakt, iż nie uczestniczyły one w porozumieniach SANCO. Konkretne skutki tych zmian zostaną omówione w pkt 187–190 poniżej.

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności

Argumenty stron

175 Skarżące są zdania, że proporcje pomiędzy nałożoną na nie kwotą grzywny a ekonomiczną wartością ich działalności w dziedzinie miedzianych rur instalacyjnych są zachwiane. Dysproporcja ta wynika z faktu, że rozmiar rynku i obrót na nim realizowany przez skarżące, na którym oparła się Komisja w celu ustalenia kwoty grzywien, jest w sztuczny sposób zawyżony i daje błędny obraz rzeczywistej wartości rynku i realizowanych na nim obrotów.

176 Skarżące twierdzą w tym względzie, że nie mają jako producenci rur żadnego wpływu na cenę ich głównego surowca, mianowicie miedzi, która stanowi około 50–65% ceny końcowej płaconej przez klientów. Skarżące przypominają, że działalność kartelu nie dotyczyła zaopatrzenia w miedź i nie mogła w żaden sposób wpływać na jej cenę, skoro cena metalu jest określona przez dzienne notowania na London Metal Exchange (londyńskiej giełdzie metali). Cena metalu była jedynym ciężarem, który klienci ponosili w takim samym stopniu jak koszt ponoszony przez skarżące.

177 Skarżące podkreślają, że ich argumentacja nie dotyczy oceny wagi naruszenia i jego stosunku do rozmiaru rynku, ale zasady proporcjonalności, przywołanej w pkt 5 lit. b) wytycznych. Powołują one jednocześnie dla uzasadnienia tego argumentu praktykę decyzyjną Komisji.

178 Skarżące dodają, że zbyły część swych przedsiębiorstw prowadzącą działalność produkcyjną w dziedzinie miedzianych rur instalacyjnych, której wartość księgowa netto wynosiła w przybliżeniu 34 mln EUR za cenę około 18,1 mln EUR. Cena ta świadczy o tym, że nałożona na nie kwota grzywny, mianowicie 44,98 mln EUR, jest nieproporcjonalna.

179 Komisja wnosi o oddalenie tego zarzutu.

Ocena Sądu

180 Na wstępie należy podkreślić, że w celu ustalenia kwoty wyjściowej grzywny Komisja może uwzględnić rozmiar właściwego rynku, jednak nie jest do tego zobowiązana (ww. w pkt 109 wyrok w sprawie BASF przeciwko Komisji, pkt 134; wyrok z dnia 27 września 2006 r. w sprawie T-322/01 Roquette Frères przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3137, pkt 149, 150), co uczyniła w niniejszej sprawie.

181 Zarzut skarżących jest oparty na założeniu, że Komisja błędnie uwzględniła cenę miedzi w swej ocenie wartości omawianego sektora.

182 Jednakże założenie to jest błędne. Nie istnieje żaden uzasadniony powód, by wartość obrotów na właściwym rynku obliczać z wykluczeniem określonych kosztów produkcji. Jak słusznie podniosła Komisja – we wszystkich sektorach przemysłowych istnieją koszty dotyczące produktu końcowego, których producent nie może kontrolować, a które jednak stanowią zasadniczy element całej jego działalności i w związku z tym nie mogą być wykluczone z wartości realizowanych przez nie obrotów uwzględnianych przy ustalaniu kwoty wyjściowej grzywny (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od

T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cimenteries CBR i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-491, pkt 5030, 5031).

183 Okoliczność, że cena miedzi stanowi znaczną część ceny końcowej rur przemysłowych lub że ryzyko wahania cen jest znacznie wyższe niż w przypadku innych surowców, nie prowadzi do podważenia tego wniosku i nie zobowiązuje Komisji do zastosowania pkt 5 lit. b) wytycznych.

184 Ponadto należy stwierdzić, że decyzje Komisji przytoczone przez skarżące nie mają znaczenia, gdyż wcześniejsza praktyka decyzyjna Komisji nie może służyć jako ramy prawne dla grzywien w dziedzinie konkurencji.

185 Poza tym należy stwierdzić, że dane liczbowe powołane przez skarżące na okoliczność, iż kwota grzywien im wymierzonych przekraczała wartość ich działalności w dziedzinie miedzianych rur instalacyjnych, są niewystarczające, by stwierdzić, że kwota zastosowanej wobec nich grzywny była nieproporcjonalna.

186 Należy zatem oddalić niniejszy zarzut jako bezzasadny.

3. *W przedmiocie ustalenia ostatecznej kwoty grzywny*

187 Jak wynika z pkt 79–97 i 154–174 powyżej, należy zmienić zaskarżoną decyzję w zakresie, w jakim Komisja, ustalając kwotę grzywien, nie uwzględniła, po pierwsze, przerwania udziału skarżących w kartelu pomiędzy dniem 1 grudnia 1994 r. a dniem

11 kwietnia 1996 r., a po drugie faktu, iż nie uczestniczyły one w porozumieniach SANCO.

188 W pozostałym zakresie rozważania Komisji przedstawione w zaskarżonej decyzji, jak i w metodzie obliczania grzywien zastosowana w niniejszej sprawie pozostają niezmienione. Ostateczna kwota grzywny zostaje więc obliczona w sposób następujący:

189 Wyjściowa kwota grzywien nałożonych na skarżące zostaje obniżona o 10% w celu uwzględnienia mniejszego znaczenia ich udziału w kartelu, w stosunku do roli „producentów SANCO". Nowa kwota wyjściowa grzywny wymierzonej skarżącym wynosi zatem 21,42 mln EUR.

190 Ponieważ skarżące dwukrotnie uczestniczyły w kartelu przez okres trwający w rzeczywistości dziesięć lat i jeden miesiąc, należy zastosować podwyżkę kwoty grzywny o 100% z tytułu czasu trwania naruszenia, co daje kwotę podstawową w wysokości 42,84 mln EUR. Mając na uwadze obniżenie kwoty grzywny o 10% przyznane skarżącym przez Komisję na podstawie pkt D komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r., ostateczna kwota grzywny nałożonej na skarżące wynosi zatem 38,556 mln EUR.

W przedmiocie kosztów

191 Na podstawie art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Jednak na podstawie art. 87 § 3 akapit pierwszy tego regulaminu w razie częściowego tylko

uwzględnienia żądań każdej ze stron oraz w wypadkach szczególnych Sąd może postanowić, że koszty zostaną rozdzielone albo że każda ze stron poniesie własne koszty.

192 Zważywszy na częściowe uwzględnienie żądań każdej ze stron i na wniosek zawarty w pkt 94 powyżej, Sąd jest zdania, że słuszną oceną okoliczności sprawy będzie orzeczenie, iż Komisja pokryje własne koszty oraz 40% kosztów poniesionych przez skarżące.

Z powyższych względów

SĄD (ósma izba)

orzeka, co następuje:

1) Stwierdza się nieważność art. 1 lit. h)–j) decyzji Komisji C(2004) 2826 z dnia 3 września 2004 r. dotyczącej postępowania na mocy art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/38.069 – Miedziane rury instalacyjne) w zakresie, w jakim dotyczy on okresu od dnia 1 grudnia 1994 r. do dnia 11 kwietnia 1996 r.

2) Kwota grzywny nałożonej solidarnie na IMI plc, IMI Kynoch Ltd i Yorkshire Copper Tube na mocy art. 2 lit. f) decyzji C(2004) 2826 zostaje ustalona na kwotę 38,556 mln EUR.

3) W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.

4) Komisja Europejska pokryje własne koszty i 40% kosztów poniesionych przez IMI, IMI Kynoch i Yorkshire Copper Tube.

5) IMI, IMI Kynoch i Yorkshire Copper Tube pokryją 60% własnych kosztów.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 19 maja 2010 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności powstania sporu ..... II - 1777

1. Postępowanie administracyjne ..... II - 1777

2. Zaskarżona decyzja ..... II - 1780

Towary i rynki, których dotyczy spór ..... II - 1786

Części składowe spornego naruszenia ..... II - 1787

Porozumienia pomiędzy „producentami SANCO” ..... II - 1787

Porozumienia pomiędzy „producentami WICU i Cuprotherm” ..... II - 1788

Rozszerzone porozumienia europejskie ..... II - 1789

Czas trwania i ciągły charakter spornego naruszenia ..... II - 1790

Określenie kwot grzywien ..... II - 1791

Wyjściowe kwoty grzywien ..... II - 1792

— Waga ..... II - 1792

— Odmienne traktowanie ..... II - 1794

Podstawowa kwota grzywny ..... II - 1795

Okoliczności obciążające i łagodzące ..... II - 1798

Stosowanie komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. ..... II - 1799

Ostateczna kwota grzywien ..... II - 1800

Przebieg postępowania i żądania stron ..... II - 1801

Co do prawa ..... II - 1802

1. W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji w części ... II - 1803

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady równego traktowania i oczywistego błędu w ocenie ..... II - 1803

Argumenty stron ..... II - 1803

Ocena Sądu ..... II - 1808

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa do obrony ..... II - 1814

Argumenty stron ..... II - 1814

Ocena Sądu ..... II - 1815

2. W przedmiocie żądania obniżenia kwoty grzywny ..... II - 1818

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady równości traktowania .. II - 1820

W przedmiocie dyskryminującego zachowania Komisji w trakcie dochodzenia ..... II - 1820

— Argumenty stron ..... II - 1820

— Ocena Sądu ..... II - 1821

W przedmiocie podniesionej przez skarżące ich dyskryminacji względem uczestników porozumień SANCO i porozumień WICU oraz Cuprotherm ... II - 1824

— Argumenty stron ..... II - 1824

— Ocena Sądu ..... II - 1828

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności ..... II - 1835

Argumenty stron ..... II - 1835

Ocena Sądu ..... II - 1836

3. W przedmiocie ustalenia ostatecznej kwoty grzywny ..... II - 1837

W przedmiocie kosztów ..... II - 1838